

Gasthuisstraat (Poperinge, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2017H218

December 2017 – Januari 2018

ARCHEOLOGIENOTA

BUREAUONDERZOEK (FASE 0)

DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Marie Lefere, Clara Thys, Wouter Van Goidsenhoven, Joren De Tollenaere, Aaron Willaert
Wetenschappelijke begeleiding: Jan Decorte en Janiek Degryse

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /

De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:

Janiek De Gryse, OE/ERK/Archeoloog/2015/00043

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2017

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek	6
1.1 Beschrijvend gedeelte	6
1.1.1 Administratieve gegevens	6
1.2 Onderzoeksoopdracht	8
1.2.1 Onderzoekskader	8
1.2.2 Juridische context	8
1.2.3 Randvoorwaarden	8
1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein	9
1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief	10
1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie	19
1.2.6.1 Methode	19
1.2.6.2 Fysisch geografische situatie	19
1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen	19
1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader	19
1.2.6.5 Verstoringshistoriek	20
1.2.6.6 Algemene wetenschappelijke advisering en advies van specialisten	20
1.3 Assessmentrapport	21
1.3.1 Ruimtelijke situering	21
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens	22
1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)	23
1.3.2.2 Geologie	24
1.3.2.2.1 Tertiair	24
1.3.2.2.2 Quartair	25
1.3.2.3 Bodem	26
1.3.2.3.1 Bodemtypes	26
1.3.2.3.2 Bodemerosie	27
1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop	28
1.3.2.5 Hydrografie	30
1.3.3 Gekende archeologische waarden	31
1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek	31
1.3.3.1.1 Historische achtergrond	31
1.3.3.1.2 Historische kaarten	31
1.3.3.1.3 Huidige gebruik en verstoringen	36
1.3.3.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden	39

1.4	Synthese	43
1.4.1.1	<i>Interpretatie van aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed</i>	<i>45</i>
Deel 2:	Bibliografie.....	46
Deel 3:	Bijlagen.....	47

FIGURENLIJST (2017H218)

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).....	7
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).....	7
Figuur 3: ontworpen toestand (bron: opdrachtgever)	10
Figuur 4: Zonering weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt).	11
Figuur 5: Dwarsdoorsnede. De centrale onderkeldering betreft de overwelfde Hiphoeksbeek, rechts daarvan situeert zich de ondergrondse parking. De overige gebouwen zijn niet onderkelderd	11
Figuur 6: Contour ondergrondse parking. Het noordoostelijk deel van de parking valt buiten deze vergunningsaanvraag (Bron: Opdrachtgever).....	12
Figuur 7: 3D-schets van de geplande ontwikkeling. Vooraan de geplande appartementen, met rechts daarvan de inrijlaan richting ondergrondse parking. Achteraan de bebouwing ter hoogte van de Gasthuisstraat. Dit plan toont duidelijk aan dat de noordelijke bebouwing tot tegen de bestaande bebouwing zal grenzen op niveau 1, op niveau 0 wordt een inrijlaan gerealiseerd. (Bron: Opdrachtgever).	13
Figuur 8: Inplantingsplan geplande toestand. Paarse contour is het onderzoeksterrein. Groene contour is de footprint van de geplande gebouwen	14
Figuur 9: Noordelijk gebouw, gelijkvloers (Bron: Opdrachtgever).....	15
Figuur 10: Langsgevel noordelijk gebouw.....	15
Figuur 11: Zuidelijk zicht op noordelijk gebouw.....	16
Figuur 12: Langsgevel zuidelijk gebouw.	17
Figuur 13: Funderingsplan gebouw zuid.	17
Figuur 14: Funderingsplan centraal gebouw.	18
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)	21
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	23
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).	24
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).....	25
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).	26
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel, 2017 (Bron: Geopunt).	27
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt). 28	
Figuur 22: Hoogteverloop van het projectgebied (van noord naar zuid) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).	29
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op het DHMV met de verschillende waterlopen (bron: Geopunt).	30

Figuur 24: Projectgebied bij benadering weergegeven op de Deventerkaart, ca. 1555-1565 (Bron: KBR)	32
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt)	33
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt)	34
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt)	34
Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart, maart 1917 (Bron: Memory Maps - 10-28NW3-2-0317)	35
Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt)	36
Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt)	37
Figuur 31: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt)	37
Figuur 32: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt)	38
Figuur 33: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)	38
Figuur 34: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 met aanduiding van de CAI-polygonen (Bron: Geopunt)	39

TABELLENLIJST (2017H218)

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	6
Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....	22
Tabel 3: Overzicht van de aanwezige CAI.	40

Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Provincie
	Gemeente	Poperinge
	Deelgemeente	/
	Postcode	8970
	Adres	Gasthuisstraat 8970 Poperinge
	Toponiem	Gasthuisstraat
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 34109 Y _{min} = 173007 X _{max} = 34278 Y _{max} = 173124
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Poperinge, afdeling 1, sectie f, nr's: 128d ² , 680s, 681c, 680r, 680t, 678l, 87t Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 24	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Janiek De Gryse (erkend archeoloog) Marie Lefere (projectleider archeologie) Wouter Van Goidsenhoven (archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Joren De Tollenaere (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	Jan Decorte (CO7)	

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Onderzoekskader

Aanleiding van onderhavig bureauonderzoek vormt de geplande realisatie van een woon- en winkelcomplex. Het projectgebied wordt in deze studie Gasthuisstraat Poperinge genoemd.

Met onderhavig bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid. Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van Poperinge Gasthuisstraat. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Een dergelijke inschatting kan gebeuren na het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Wat is op basis van de bestaande bronnen, het archeologisch potentieel van het projectgebied?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites?
- Indien niet, kan de afwezigheid van indicaties op basis van de resultaten van het bureauonderzoek verklaard worden?
- Indien wel, kan op basis van bestaande bronnen bepaald worden wat de aard, datering en bewaring is?
- Wat is de verstoringshistoriek van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?
- Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?
- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site?

1.2.2 Juridische context

Het projectgebied bevindt zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied. Het terrein bevindt zich binnen de grenzen van de vastgestelde archeologische zone van het historisch stadscentrum van Poperinge. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300 m² of meer bedraagt.

1.2.3 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning. De huidige bebouwing dient eerst gesloopt te worden. Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Gasthuisstraat Poperinge werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief

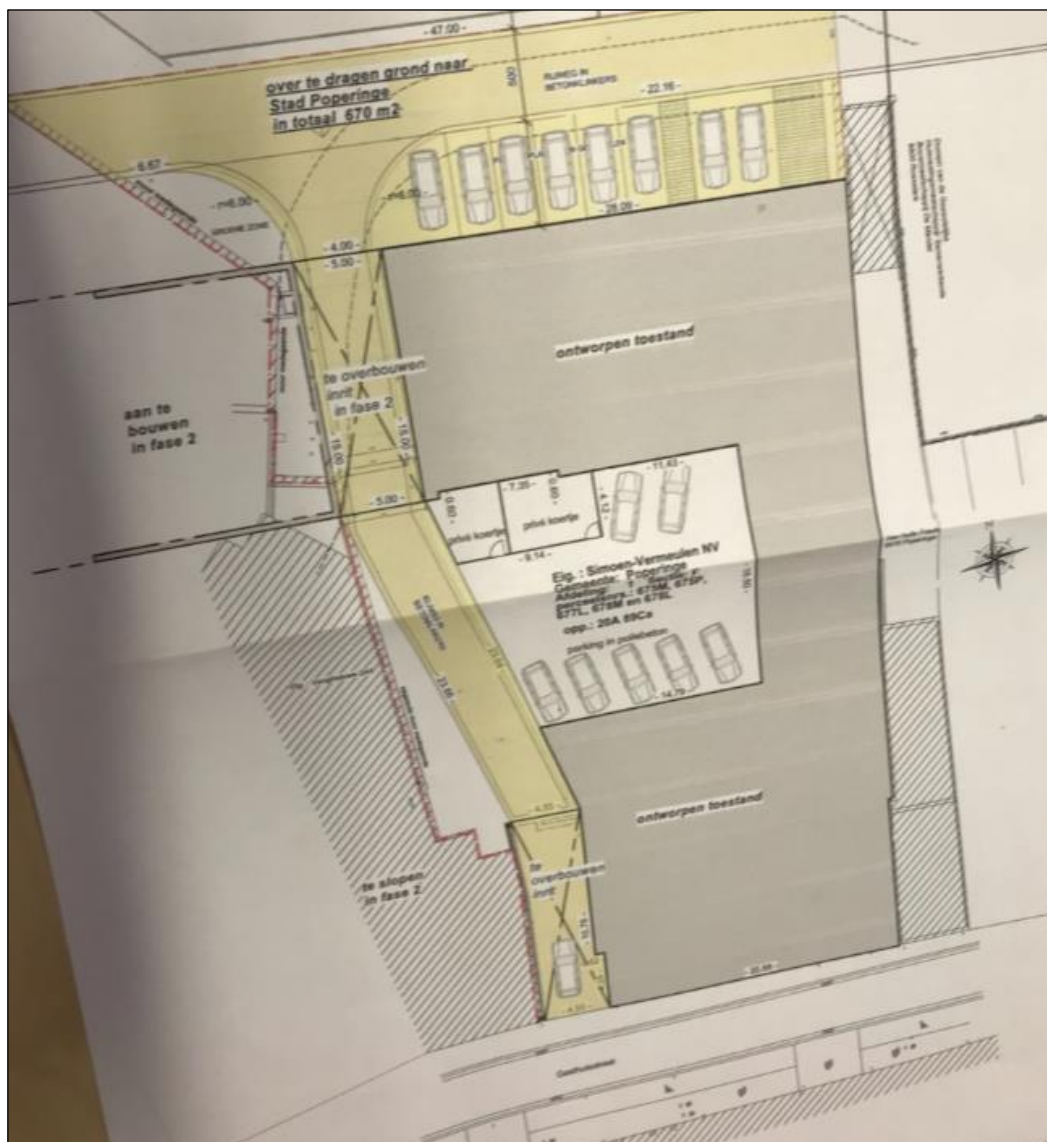
De totale oppervlakte van het onderzoeksterrein bedraagt 2447 m².

Ter hoogte van de Gasthuisstraat te Poperinge plant de opdrachtgever de bouw van appartementen en winkels. Hiertoe wordt de huidige bebouwing afgebroken.

Het terrein wordt in principe in twee delen gesplitst, van elkaar afgezonderd door de Hiphoeksbeek die werd overwelfd. Aan de zijde van de Gasthuisstraat (zuidzijde) wil de opdrachtgever de bestaande funderingen behouden door deze deels te versterken. Er zullen ook plaatsboringen plaatsvinden. De diepte van de boringen en muren zijn afhankelijk van de ingenieurs-stabiliteitsstudie.

Het terrein ten noorden van de overwelfde rivier wordt quasi volledig afgegraven. Hier voorziet de opdrachtgever de aanleg van een ondergrondse parking en verschillende appartementen.

Deze nota betreft een onderdeel van een ruimere geplande ontwikkeling. Ten oosten van het onderzoeksterrein zijn de werkzaamheden reeds begonnen. (zie onderstaande figuur)

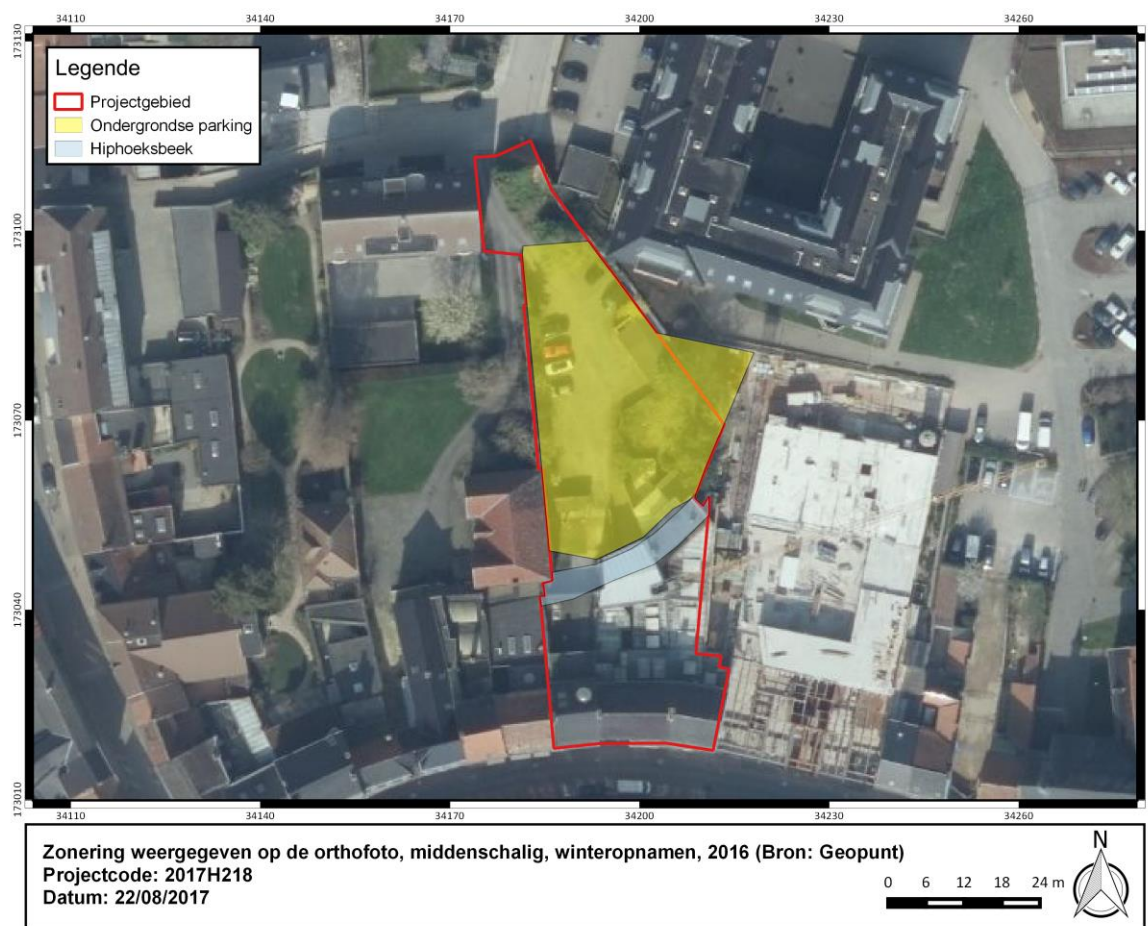

Figuur 3: ontworpen toestand (bron: opdrachtgever)

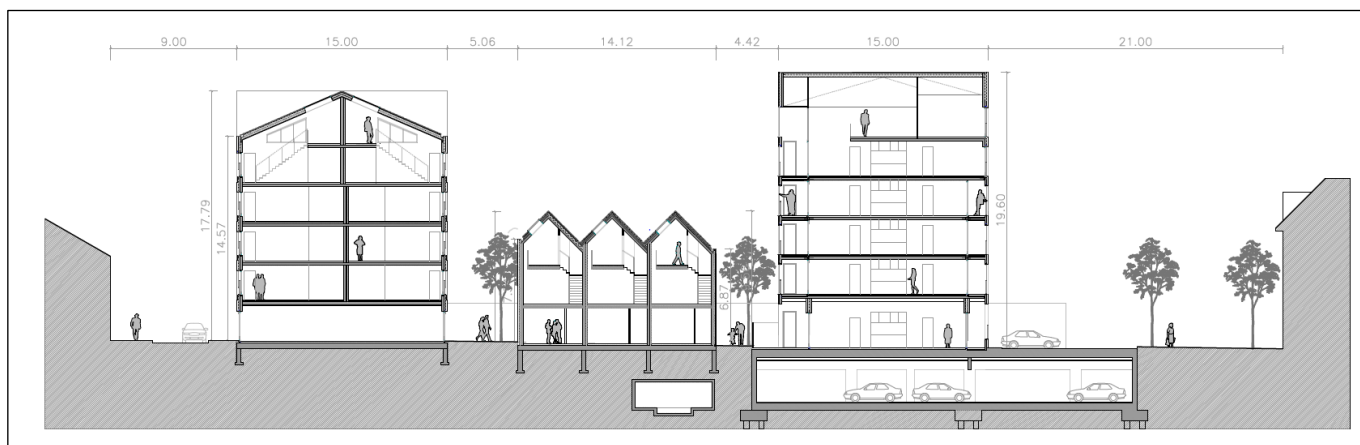
Niveau -1

De opdrachtgever plant de aanleg van een ondergrondse parkeergelegenheid over een oppervlakte van ca. 1130 m². (zie figuur 3,4 en 5)

De centrale onderkeldering betreft de reeds overwelfde Hiphoeksbeek. Deze overwelfing blijft onveranderd.

Figuur 4: Zonering weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt).

Figuur 5: Dwarsdoorsnede. De centrale onderkeldering betreft de overwelfde Hiphoeksbeek, rechts daarvan situeert zich de ondergrondse parking. De overige gebouwen zijn niet onderkelderd

Figuur 6: Contour ondergrondse parking. Het noordoostelijk deel van de parking valt buiten deze vergunningsaanvraag (Bron: Opdrachtgever).

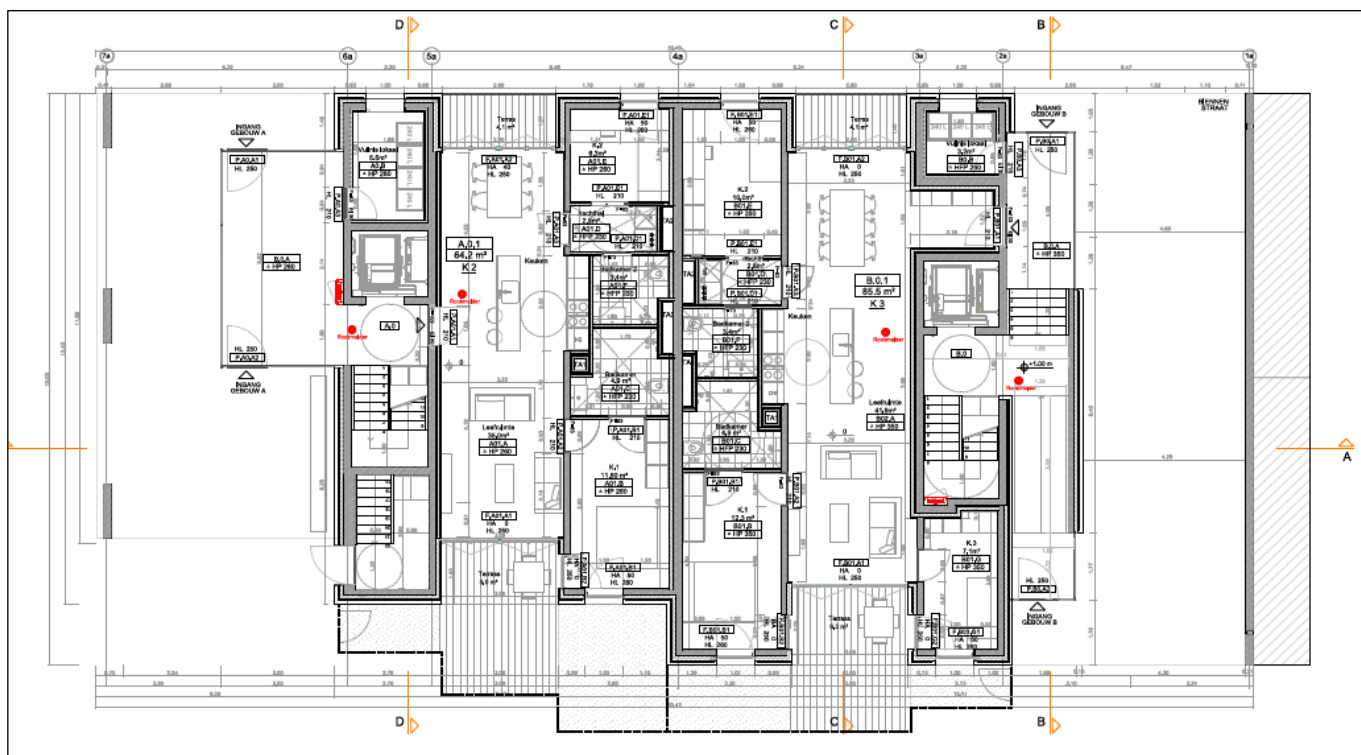
Gelijkvloers

Figuur 7: 3D-schets van de geplande ontwikkeling. Vooraan de geplande appartementen, met rechts daarvan de inrijlaan richting ondergrondse parking. Achteraan de bebouwing ter hoogte van de Gasthuisstraat. Dit plan toont duidelijk aan dat de noordelijke bebouwing tot tegen de bestaande bebouwing zal grenzen op niveau 1, op niveau 0 wordt een inrijlaan gerealiseerd. (Bron: Opdrachtgever).

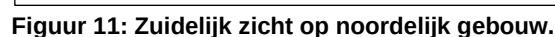
In het noordelijk deel plant de opdrachtgever de aanleg van een bouwcomplex met een ruim aantal appartementen. De footprint van dit gebouw bedraagt ca. 315 m² op het niveau 0. Niveau +1 bedraagt de oppervlakte van het gebouw ca. 75 m² extra. Deze 75 m² extra zal zich boven de reeds gerealiseerd verbindingsweg situeren. (zie doorsnedes) Het overgrote deel van het gebouw situeert zich integraal ter hoogte van de geplande ondergrondse parkeergelegenheid. Het overig deel van het gebouw situeert zich boven een reeds onderkelderde volume. Het gebouw zal 5 verdiepingen hoog zijn.

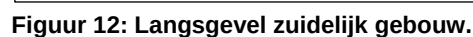
Figuur 9: Noordelijk gebouw, gelijkvloers (Bron: Opdrachtgever).

Figuur 10: Langsgevel noordelijk gebouw

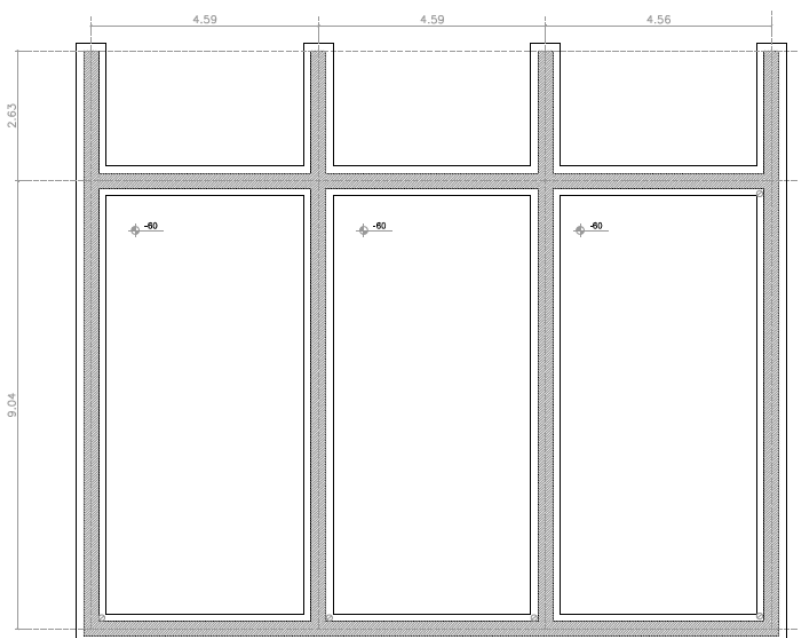

Aan de zijde van de Gasthuisstraat (zuidzijde) wil de opdrachtgever de bestaande funderingen behouden door deze deels te versterken. De bestaande kelders zullen worden opgevuld met zand. Er zullen ook plaatsboringen plaatsvinden. De diepte van de boringen en muren zijn afhankelijk van de ingenieurs-stabiliteitsstudie. De footprint van dit zuidelijke gebouw bedraagt 405 m². Het gebouw zal niet onderkelderd zijn.

Centraal gebouw

De centrale geplande bebouwing betreft een atelier. Hiervoor worden sleuffunderingen voorzien tot een diepte van 60 cm-mv. De footprint van dit centraal atelier bedraagt 170 m².

Figuur 14: Funderingsplan centraal gebouw.

Overig

Overigens worden een aantal fietsenbergingen aangelegd, een groene ruimte en waterdoorlatende verharding. De bodemingrepen buiten de geplande parking en gebouwen reikt niet dieper dan 30 cm-mv. Tevens neemt de opdrachtgever binnen deze vergunningsaanvraag de helft van een binnenweg over (zie bijlage – zonering van het project). Deze weg is reeds aangelegd en hier wordt aldus geen bodemingreep voorzien. De oppervlakte van de verharding en groenzone buiten de contour van de ondergrondse parking bedraagt 233m²

Concreet worden er geen bodemingrepen voorzien buiten de rode contour op *Bijlage 1 – zonering van het project*, met uitzondering van de blauw gearceerde zone (bouwzone ondergrondse parking).

1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie

1.2.6.1 Methode

Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

1.2.6.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen. De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad van het archeologische erfgoed.

Volgend kaartmateriaal werd geconsulteerd t.b.v. de aardkundige analyse van de projectlocatie:

- Tertiair geologische kaart van Vlaanderen
- Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart
- Geomorfologische kaart

1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen

Dit wijst op vindplaatsen waar de fysieke neerslag van menselijke activiteiten uit het verleden reeds werd vastgesteld en gedocumenteerd. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd.

1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties.

Om bij deze casus inzicht te verwerven over de archeologische indicatoren in het plangebied werd onderstaand historisch kaartmateriaal geanalyseerd:

- Kaart van Jacob van Deventer
- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van de graaf de Ferraris (1771-1778)
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1841
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp (1842-1879)

Op basis van dit kaartmateriaal kan het landgebruik vanaf de tweede helft van de 16de eeuw vastgesteld worden en de eventuele gevolgen ervan op het archeologisch bodemarchief ingeschat worden.

Deze gegevens werden aangevuld met informatie afkomstig uit archeologische en historische literatuur, daarnaast is ook gebruik gemaakt van data over de lokale toponymie en geschiedenis. De keuze van de bronnen is gebaseerd op graad van relevantie en toegankelijkheid.

Om het cultuurhistorische kader van het projectgebied in kaart te brengen, werd het kaartmateriaal beschikbaar op Geoportaal geconsulteerd.

1.2.6.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van de planlocatie bepaalt in belangrijke mate de gaafheid en bewaringsgraad van het archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, verslagen van bodemonderzoeken of informatie uit de aardwetenschappelijke kaarten een grote rol spelen bij het correct inschatten van de aanwezigheid en van de bewaringstoestand van de archeologische resten.

1.2.6.6 Algemene wetenschappelijke advisering en advies van specialisten

Jan Decorte (CO7) werd gecontacteerd in verband met het verkrijgen van advies en informatie over de omliggende terreinen en hun archeologische voorkennis.

Ook werd overleg gepleegd met Janiek Degryse, projectleider stadsarcheologie bij Ruben Willaert bvba.

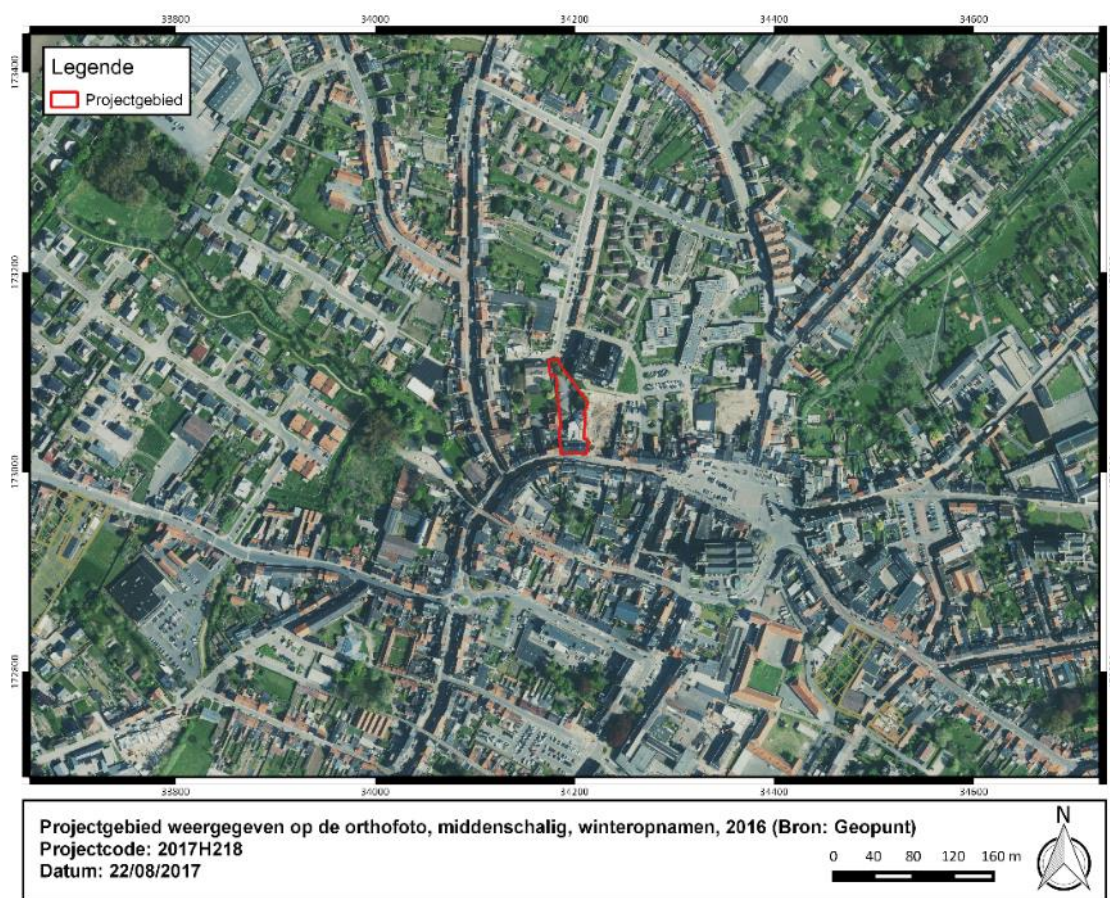
1.3 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.3.1 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen in Poperinge, in de provincie West-Vlaanderen. Poperinge is gelegen in de zuidelijke westhoek, vlak bij de grens met Frankrijk. De zuidzijde van het plangebied grenst aan de Gasthuisstraat, de noordzijde grenst aan de Engelenstraat. De Pottestraat loopt ca. 100 meter ten westen en de Hellekapelle loopt ca. 100 meter ten oosten. De locatie situeert zich binnen het historisch stadswefsel van de stad op ca. 160 meter van de stadskern (markt).

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)

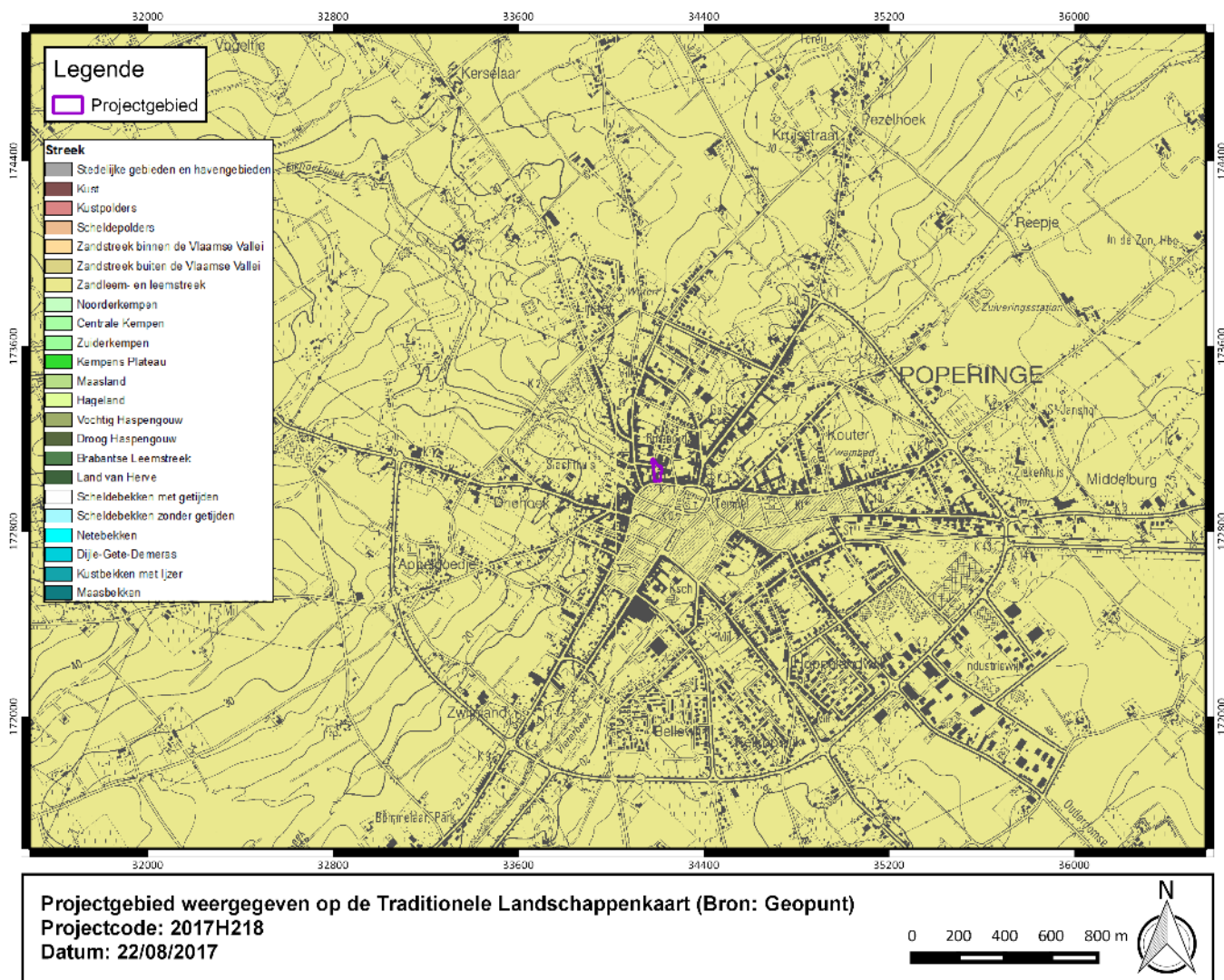
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Traditionele landschappenkaart	Zandleem- en leemstreek
Tertiair	Lid van Aalbeke (Fm. Kortrijk)
Quartair	Type 3a: fluviatiele afzetting/eolische afzetting/fluviatiele afzetting
Bodemtypes	OB
Potentiële bodemerosie	Geen info
Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen	Hoogte tussen ca. 21,5 en 19 m TAW
Hydrografie	IJzerbekken (deelbekken: Hoppeland) Waterlopen: Poperingevaart

1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)

Het projectgebied is gelegen in de zandleem- en leemstreek.

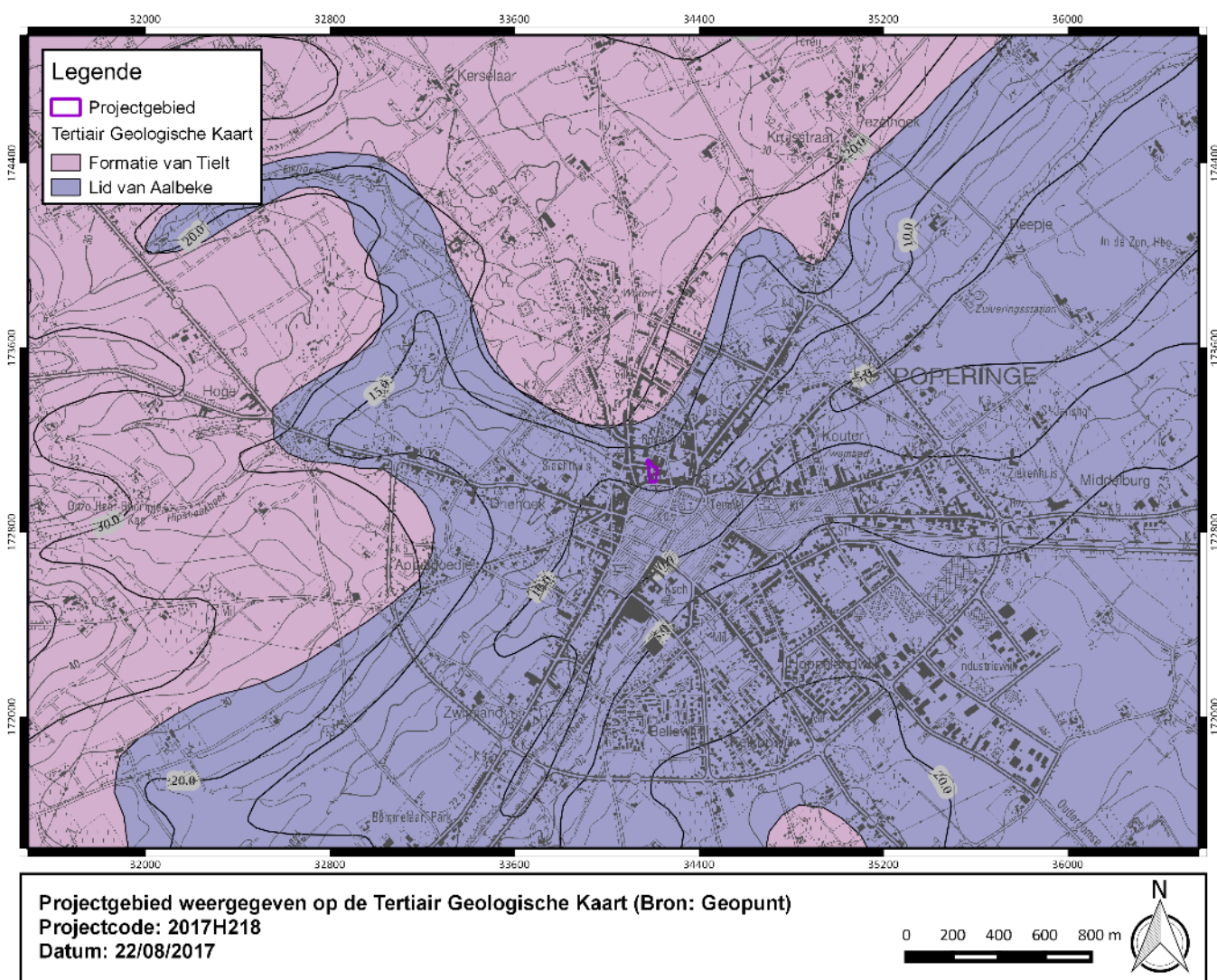
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

1.3.2.2 Geologie

1.3.2.2.1 Tertiair

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Aalbeke** (Formatie van Kortrijk). Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

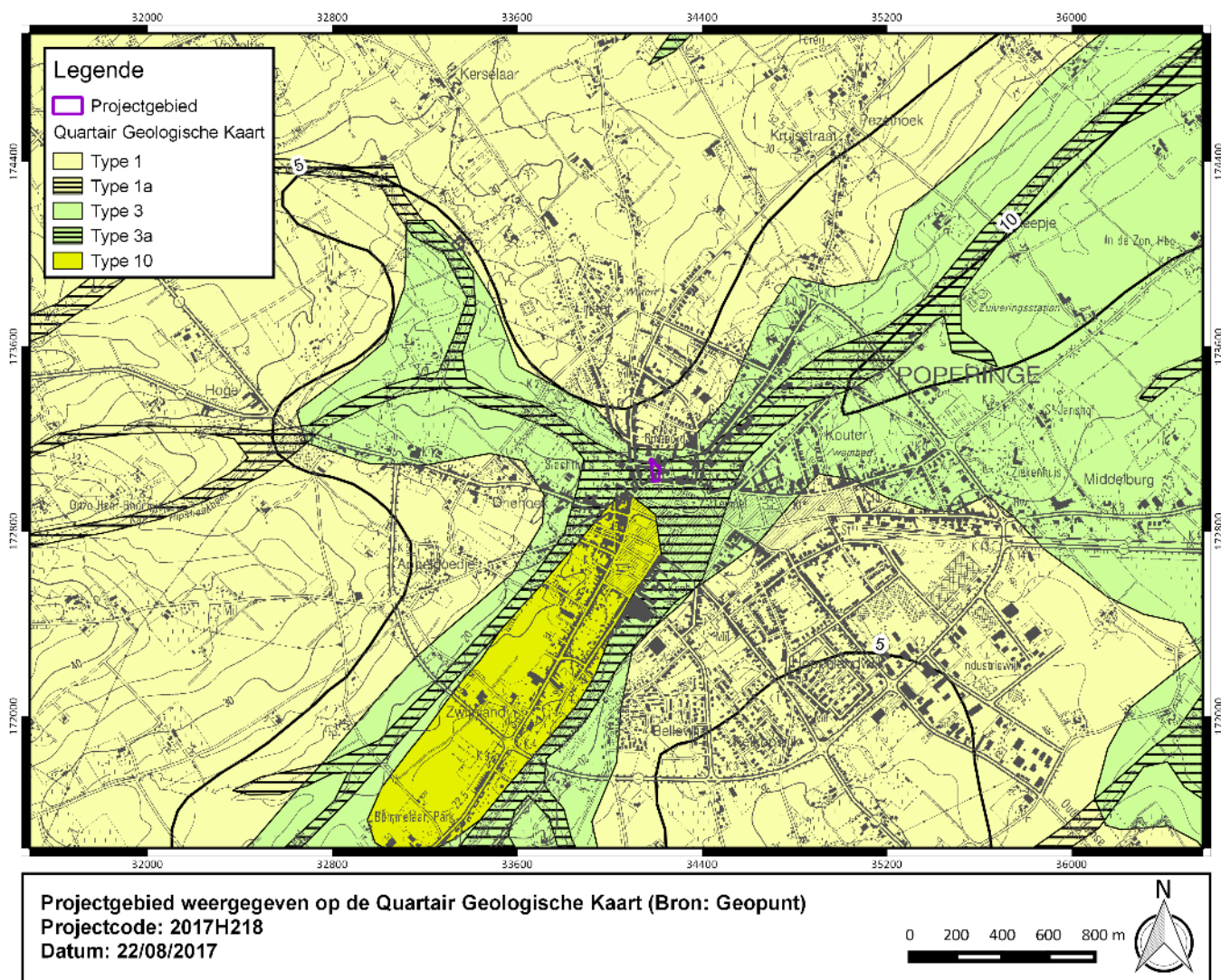
Het **Lid van Aalbeke** is een fijnsiltige homogene klei, afgezet in een rustig open-shelf milieu. Het manifesteert zich vaak als een grijze plastische klei die soms fossielen, zandsteenconcreties en laagjes grijs zand bevat. Deze klei wordt uitgebaat voor vervaardiging van bakstenen, dakpannen en siertegels.

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.3.2.2.2 Quartair

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 3a**. Het bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen. Binnen deze afzetting kunnen mogelijks hellingsafzettingen van het Quartair voorkomen. Lokaal kan deze eolische afzetting afwezig zijn. De top bestaat uit een fluviatiele afzetting (organochemisch en primair inclus) van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal.

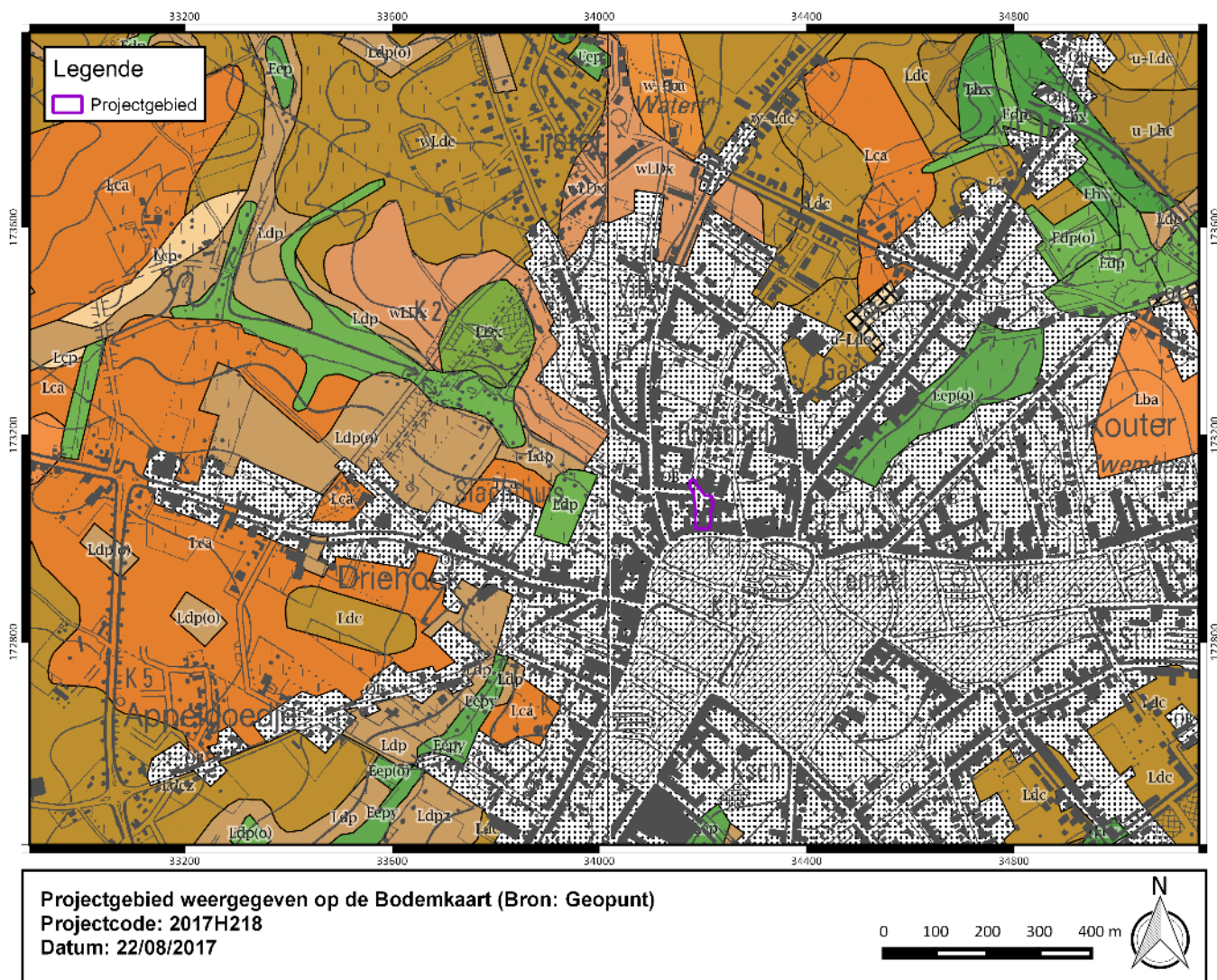

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.3.2.3 Bodem

1.3.2.3.1 Bodemtypes

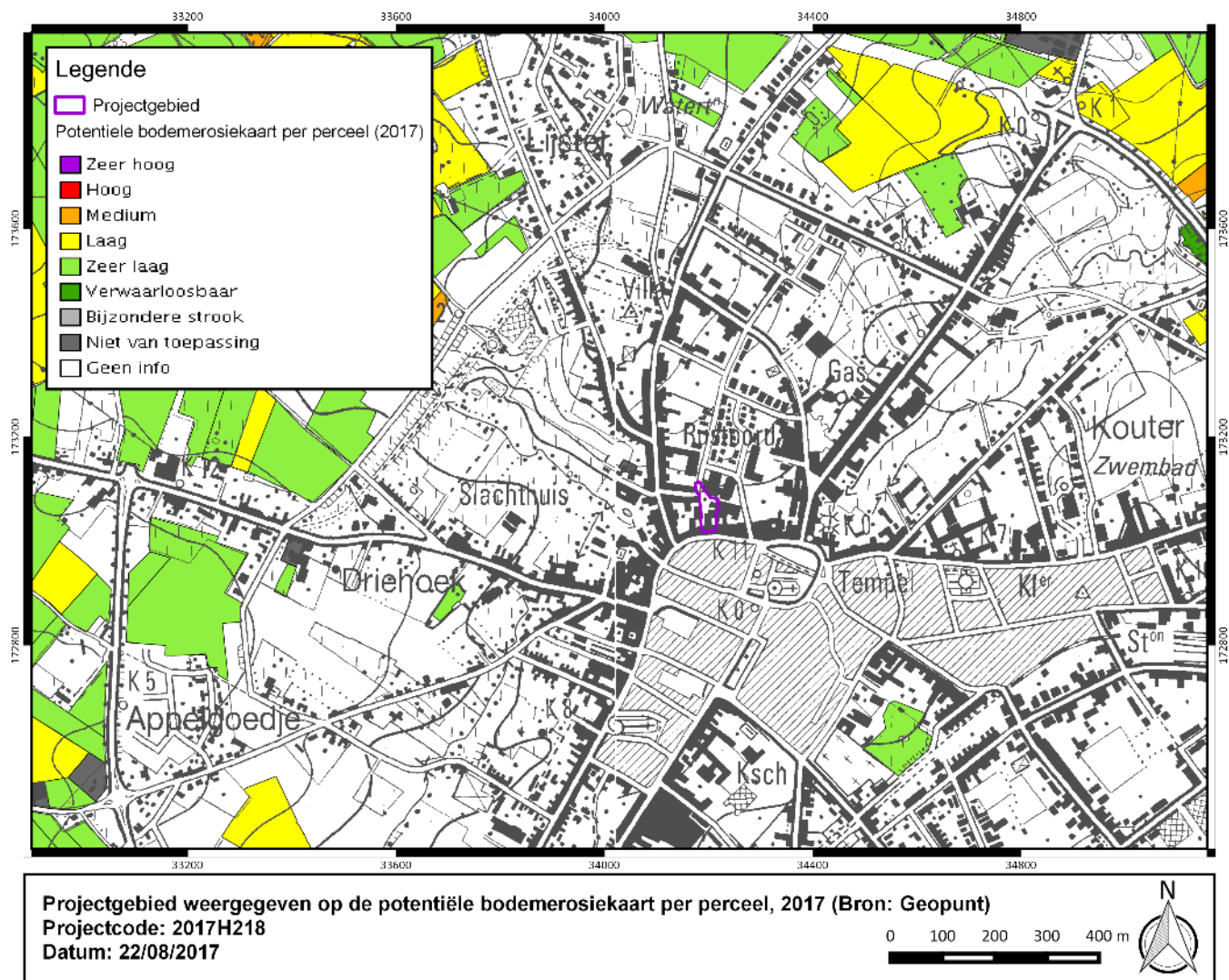
Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen.

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.3.2.3.2 Bodemerosie

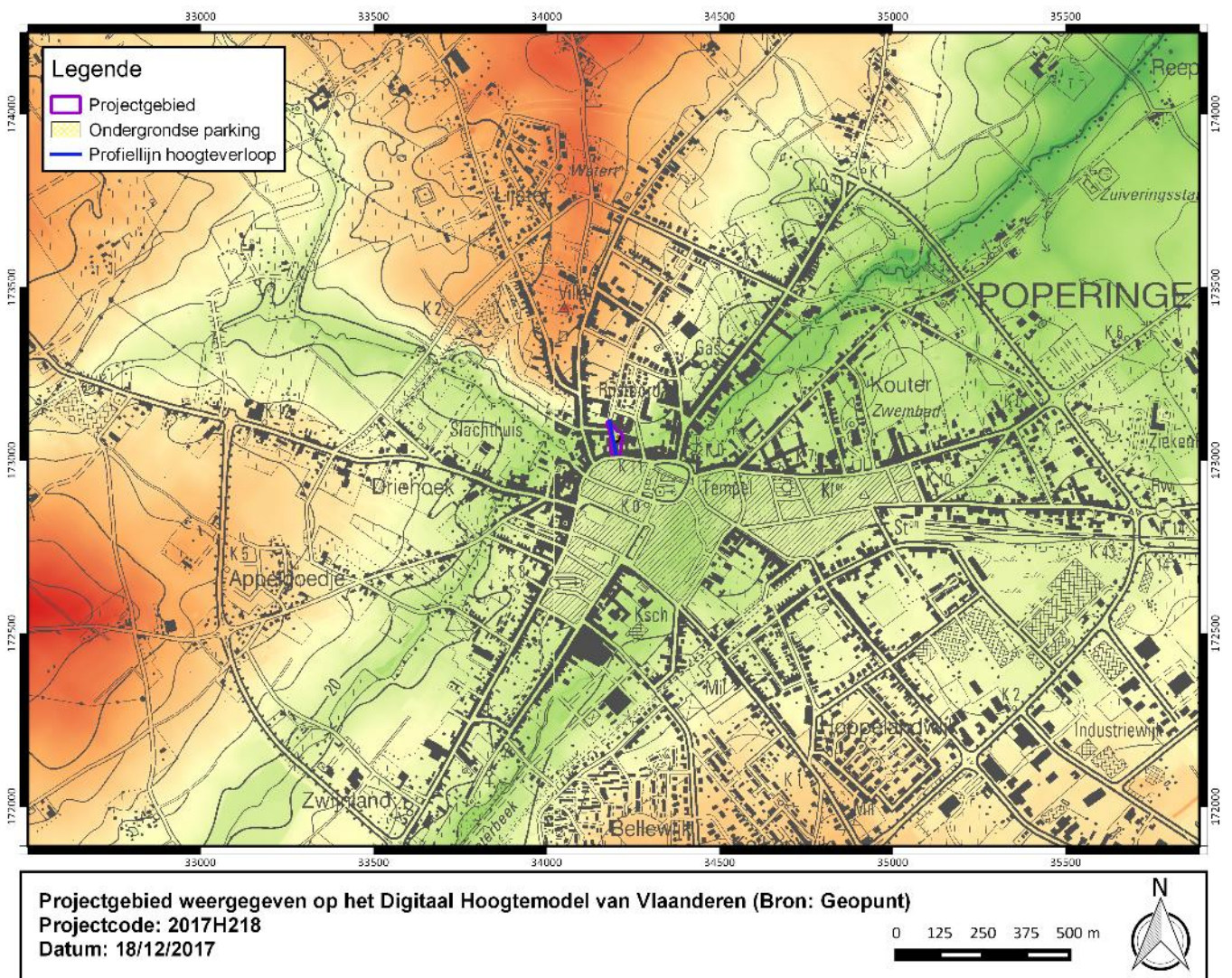
Er is geen info gekend over de potentiële bodemerosie van het projectgebied.

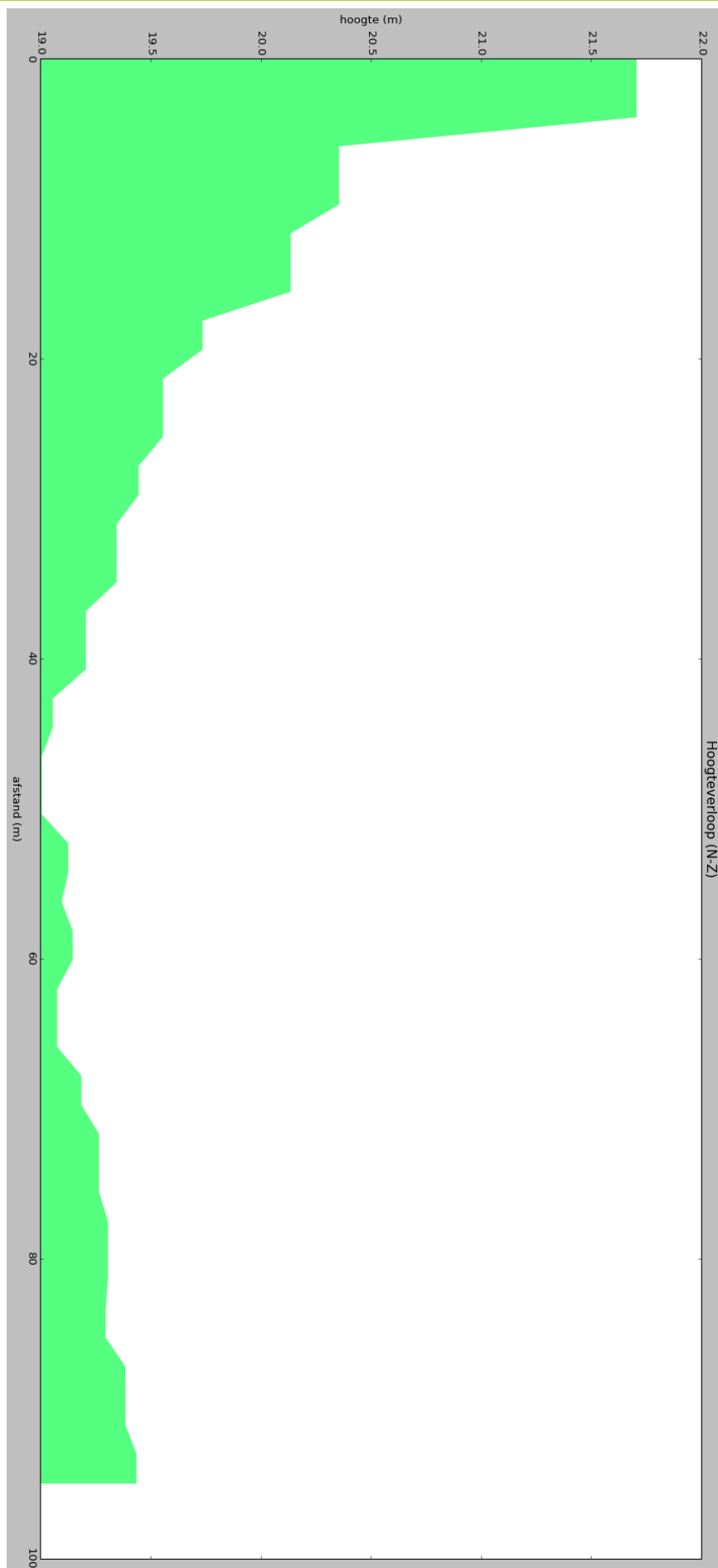
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel, 2017 (Bron: Geopunt).

1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop

Het projectgebied is gelegen op de rand van de zandleem rug ten noorden en de alluviale vallei ten zuiden. De hoogte binnen het projectgebied varieert tussen ca. 21,5 m TAW en 19 m TAW.

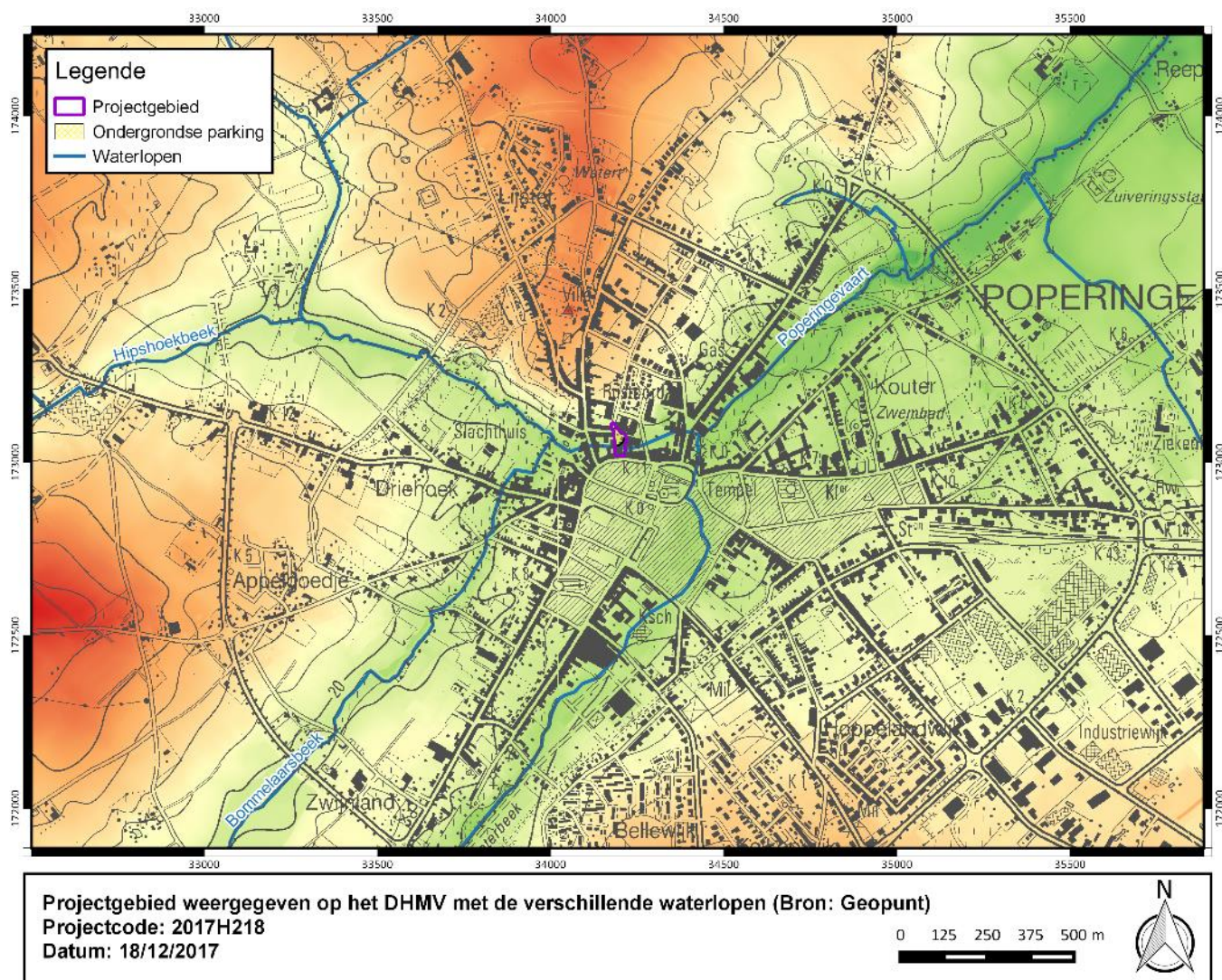
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).

Figuur 22: Hoogteverloop van het projectgebied (van noord naar zuid) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).

1.3.2.5 Hydrografie

Het projectgebied is gelegen in het IJzerbekken (deelbekken: Hoppeland). Doorheen het projectgebied stroomt de Poperingevaart.

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op het DHMV met de verschillende waterlopen (bron: Geopunt).

1.3.3 Gekende archeologische waarden

1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek

1.3.3.1.1 Historische achtergrond

Opgravingen in de valleien van de Vleterbeek, Bommelaersbeek en Robaertbeek wijzen op intensief bodemgebruik vanaf de IJzertijd. In de Casselstraat en de Gasthuisstraat werd een verhard wegtracé uit de Romeinse tijd vastgesteld, vermoedelijk teruggaand op het diverticulum Cassel-Aardenburg. Deze ligging aan een Romeinse weg doet vermoeden dat de stad teruggaat op een Vroeg-Romeinse nederzetting.

De eerste vermelding van Poperinge dateert uit 987 in een document dat de bezittingen omschrijft van de Sint-Bernardusabdij uit Saint-Omer. Vermoedelijk behoorde Poperinge reeds vanaf de 8ste eeuw tot het bezit van voornoemde abdij. Vermoedelijk situeert de oudste kern van Poperinge zich ingesloten binnen de driehoek 'Hondstraat', 'Bommelaersbeek' en 'Vleterbeek'. Binnen deze oudste kern lag de Sint-Bertinuskerk en was de proosdij gelegen van de Sint-Bertinusabdij van Sint-Omer. In sommige twijfelachtige bronnen worden vermeldingen van de stad vanaf 431 of 668 of 877 aangegeven.

Vanaf het einde van de 11de eeuw profiteert Poperinge van de economische groei in het graafschap Vlaanderen. De motor van de Poperingse economie is de textielnijverheid. De stad krijgt stads-en marktrechten in respectievelijk 1147 en 1187. Door het succes van de textielnijverheid blijft het inwonersaantal van de stad groeien, wat resulteert in een stadsuitbreiding in de 13de eeuw. De parochies Sint-Jan en Onze-Lieve-Vrouw worden opgericht aan de belangrijkste uitvalswegen richting Ieper en richting Sint-Omer. Door de toename van de bewoning aan de uitvalswegen richting Veurne, Mesen, Belle en Sint-Winoksbergen ontstaat er een stervormig uitgewerkt bevolkingspatroon. De stad is nooit versterkt.

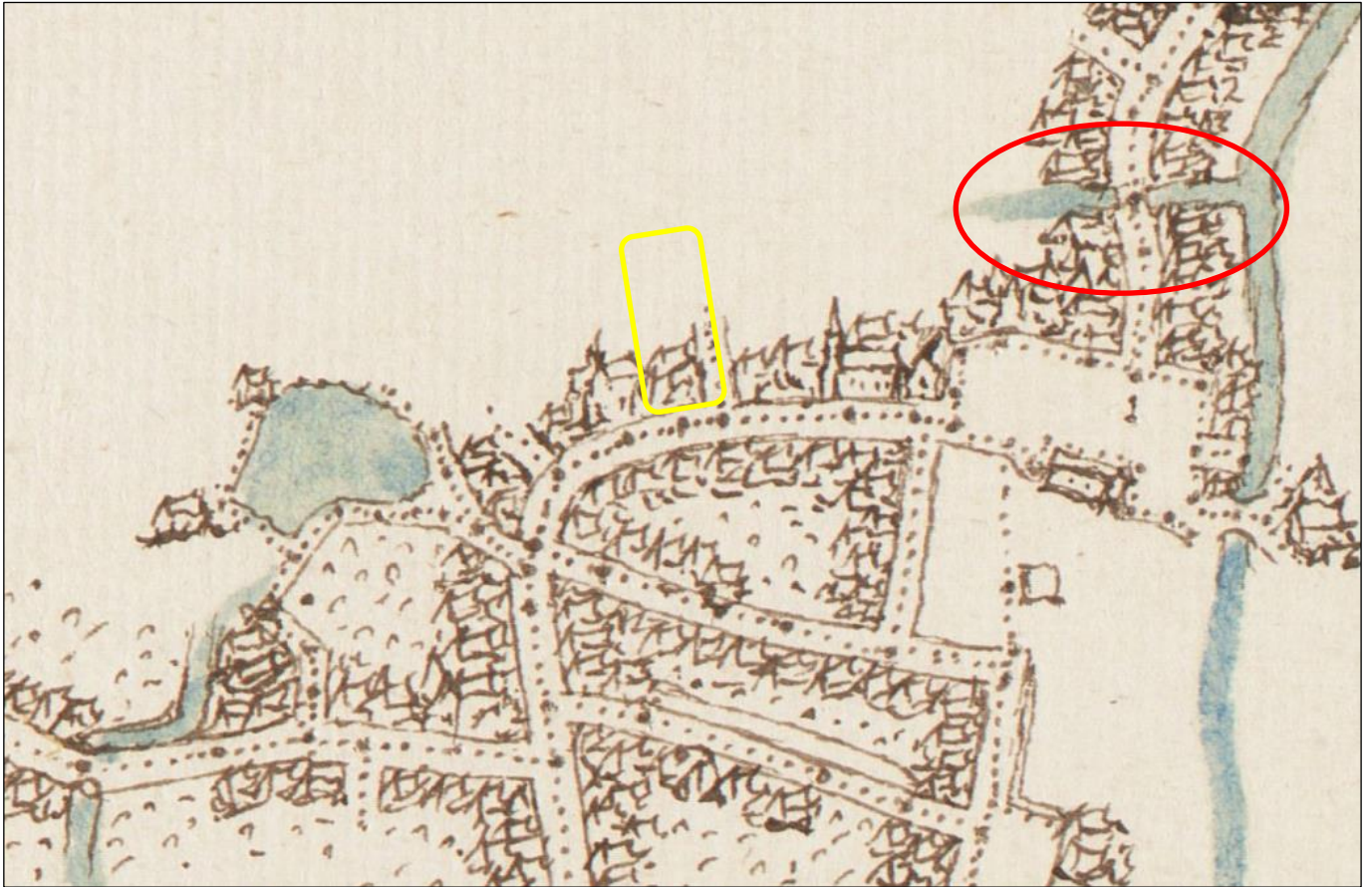
Als een antwoord op de economische crisis in de 14de eeuw onderneemt de abdij pogingen om de stad nieuwe economische impulsen te geven. De Vleterbeek wordt bevaarbaar gemaakt van de IJzer tot het centrum van de stad, wat leidt tot het ontstaan van een handelszone aan de Vleterbeek en de Poperingevaart. Poperinge ondergaat heel wat verwoestingen en belegeringen in de 15de en 16de eeuw, waardoor de stad een kleine speler wordt. Na haar verval is er een reconversie naar de hopteelt en de bierbrouwerij. De stad kent een heropleving vanaf 1713, onder het Oostenrijkse bewind. In de 19de eeuw blijft de economische bedrijvigheid overwegend agrarisch. De traditionele tabaks- en hopsteelt vormen de belangrijkste componenten. Andere belangrijke industrieën zijn pottenbakken, kant-, leder-, confectie- en houtnijverheid.

Gedurende WO I fungeert Poperinge als de zetel van de geallieerde troepen die aan de strijd rondom Ieper deelnemen. Rondom de stad werd de Switch Road aangelegd ter bevordering van troepen- en materiaalvoer naar het front. Door de ligging buiten het frontgebied kent Poperinge beperkte oorlogsschade.¹

1.3.3.1.2 Historische kaarten

De Deventerkaart toont aan dat het zuidelijk deel van het onderzoeksterrein deel uitmaakt van het laatmiddeleeuwse stadsweefsel van Poperinge en reeds bebouwd is in het midden van de 16de eeuw. De hoedanigheid van het gebouwenbestand ter hoogte van het plangebied is niet uit de cartografische bron af te leiden. De aanvang van de huidige Hiphoeksbeek is duidelijk waarneembaar (rode contour). De Poperingevaart stroomt langsheen de oostzijde van de stad.

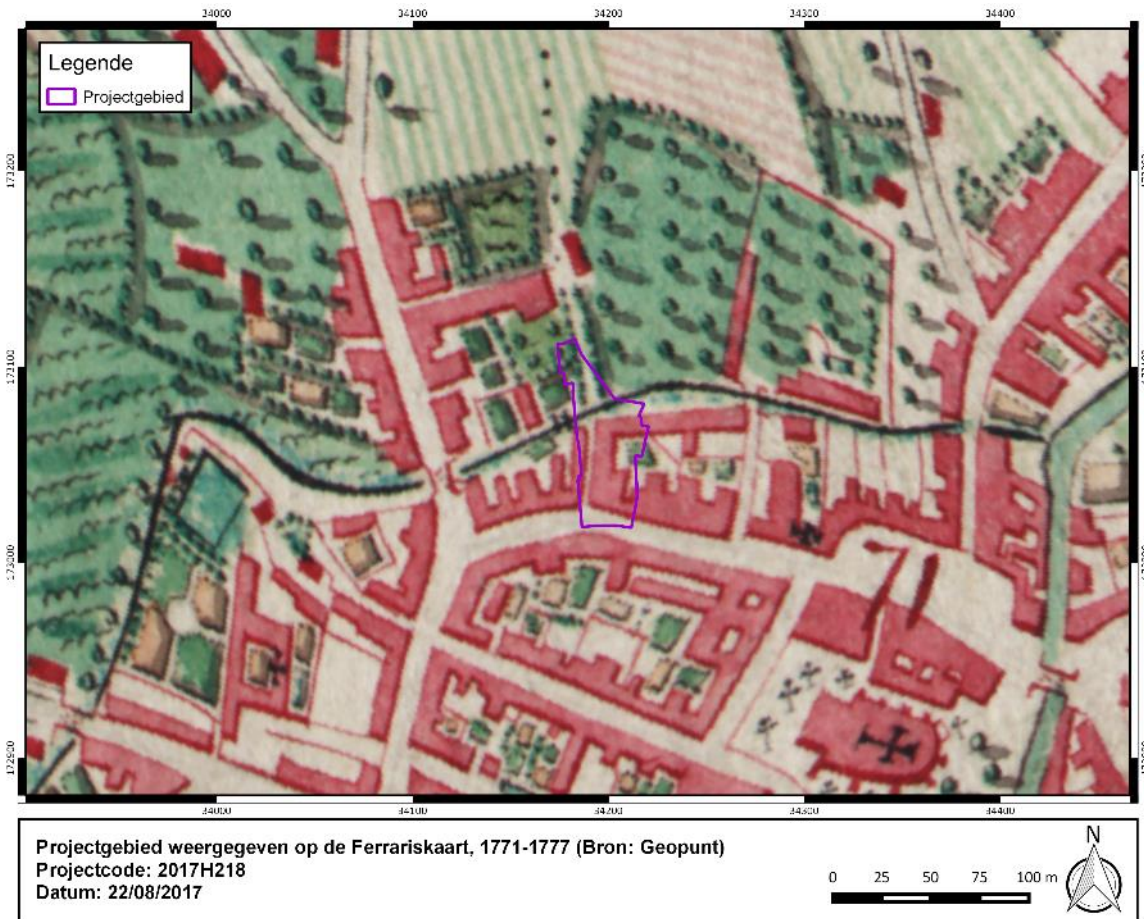
¹ Inventaris Onroerend Erfgoed

Figuur 24: Projectgebied bij benadering weergegeven op de Deventerkaart, ca. 1555-1565 (Bron: KBR)

De Ferrariskaart toont duidelijk bebouwing in het zuidelijk deel van het plangebied. Er loopt tevens een fijne noord-zuid georiënteerde wegenis doorheen het onderzoeksterrein. Centraal wordt de onderzoeklocatie doorsneden door de Hipshoekbeek. De Hipshoekbeek staat in verbinding met de Poperingevaart die reeds in de 14de eeuw verschillende ingrepen onderging om ze bevaarbaar te maken. De beek werd verbreed en er werd een sluizencomplex en spaarkommen aangelegd. Daarnaast moesten een drietal aangelegde vijvers zorgen voor de voeding van de beek. Vanaf 1366 zorgde de Poperingevaart aldus voor een verbinding tussen de stadskern van Poperinge en de monding van de IJzer, wat van belang is voor de economische ontsluiting van de stad.

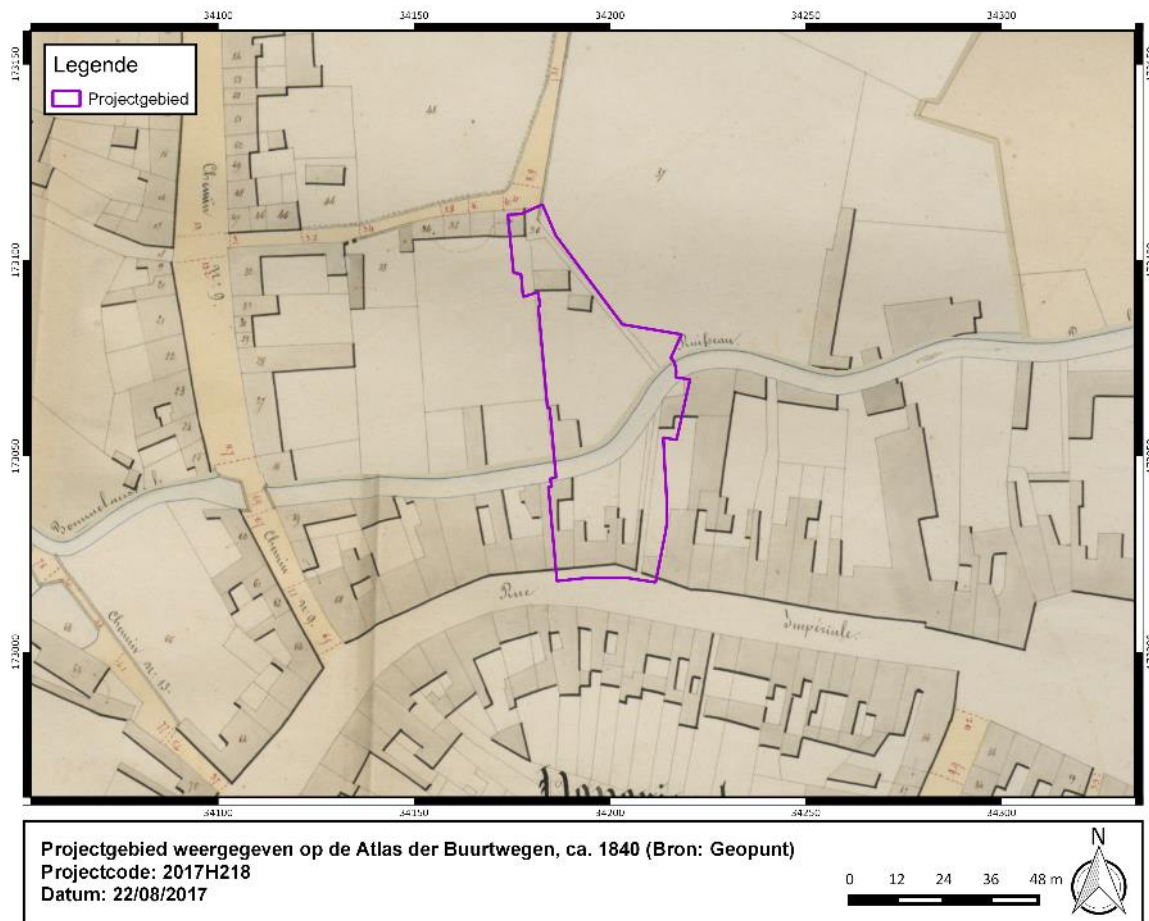
Het noordelijk deel van het plangebied snijdt naast een wegenis enkele boomgaarden aan. Precies ten westen van de locatie situeert zich een brugje over de Hipshoeksbeek. Het stratenpatroon op de Ferrariskaart toont veel reeds veel gelijkenissen met de huidige wegenis. Het verloop van de Gasthuisstraat en de Pottestraat is reeds duidelijk waarneembaar.

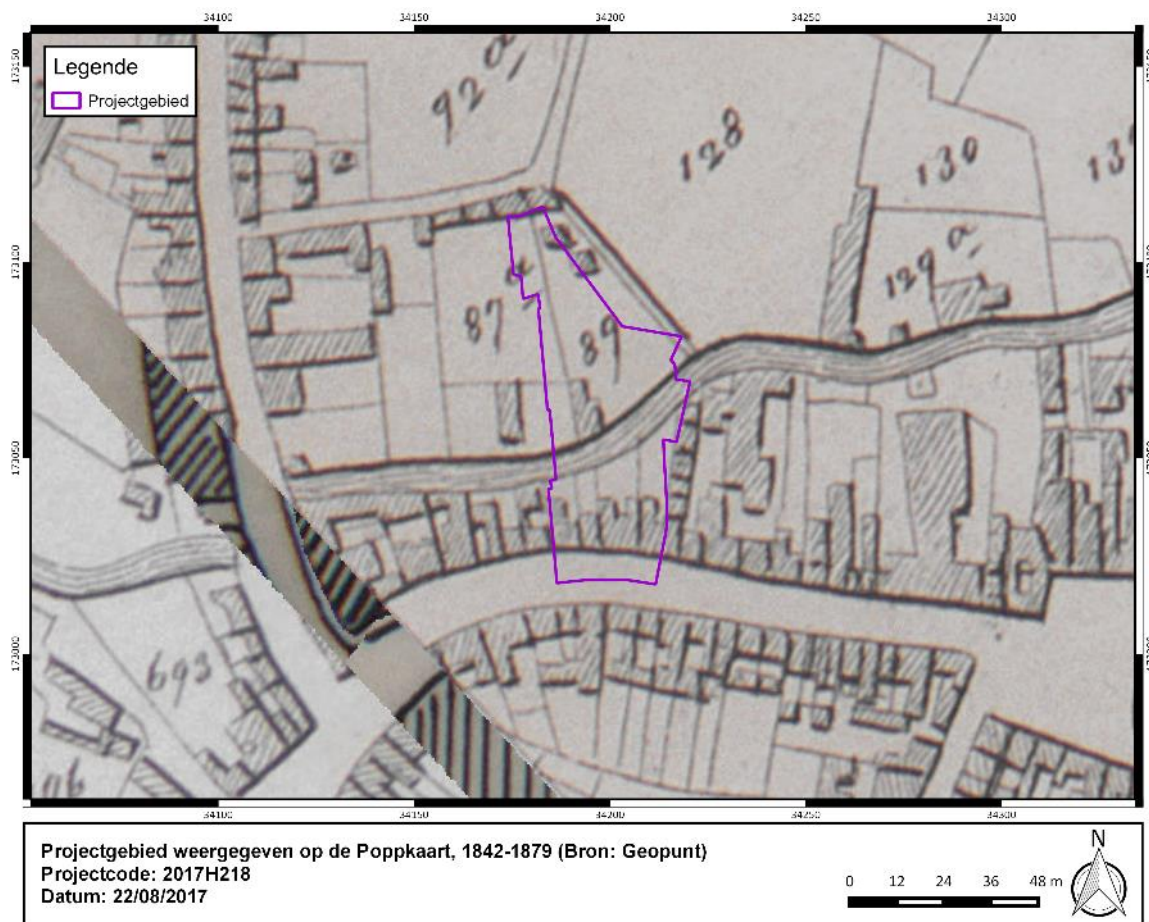
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt)

De 19de-eeuwse historisch-cartografische bronnen geven duidelijk bebouwing weer in het zuidelijk deel van het onderzoeksterrein. Centraal wordt het plangebied doorsneden door de thans overwelfde Hiphoeksbeek. Ten noorden van de beek zijn er verspreid 4 bouwstructuren waarneembaar. Het verloop van de Gasthuisstraat, Engelstraat en Pottestraat is duidelijk waarneembaar.

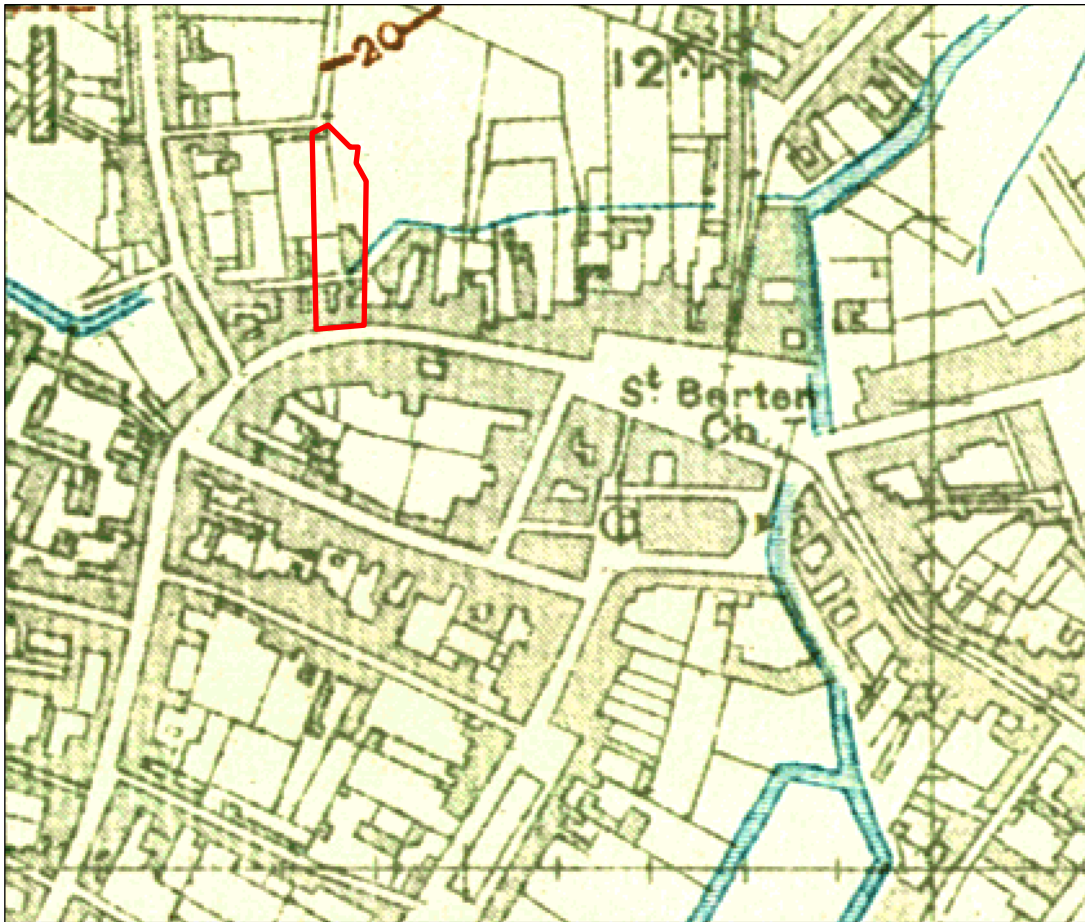
De loopgravenkaart geeft geen WO I-structuren weer binnen de contour van het plangebied.

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt)

Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt)

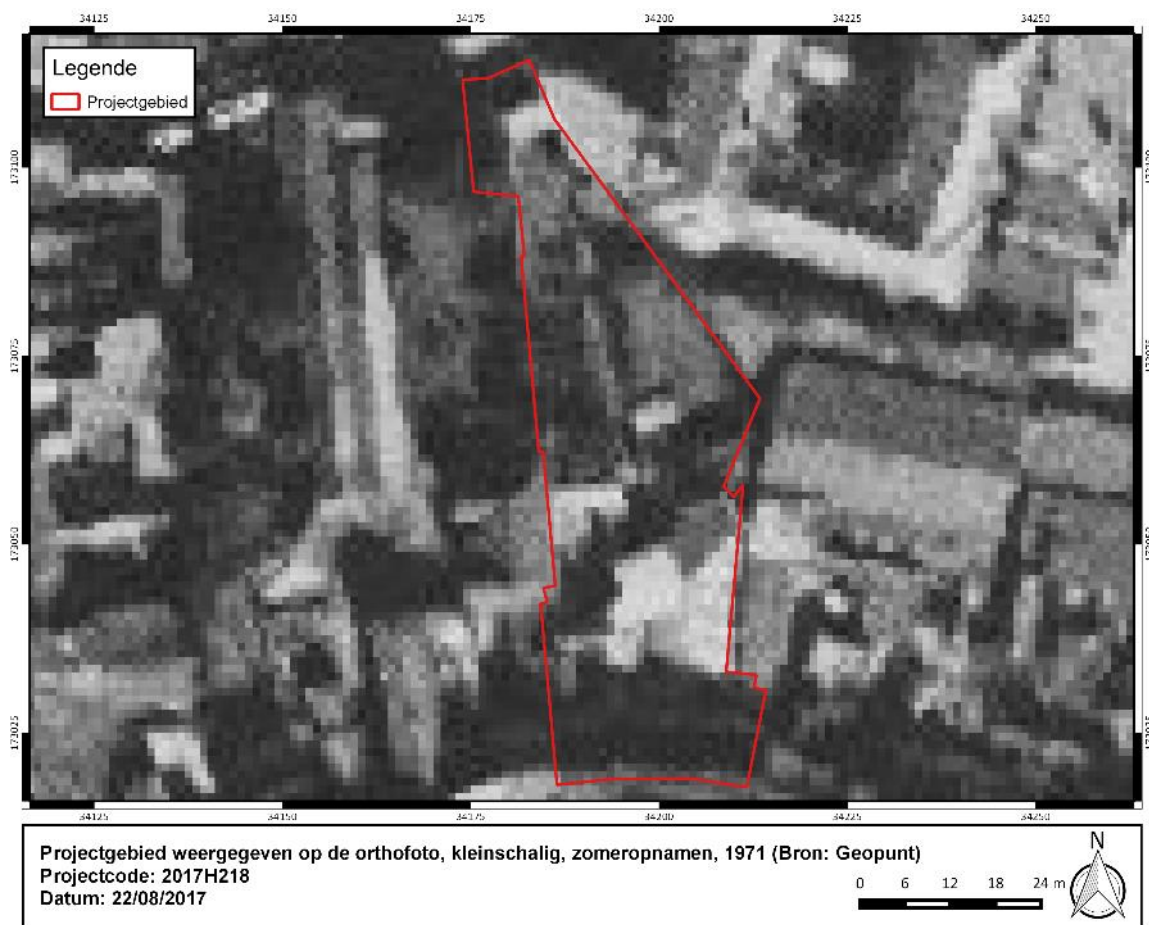

Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart, maart 1917 (Bron: Memory Maps - 10-28NW3-2-0317).

1.3.3.1.3 Huidige gebruik en verstoringen

De orthofoto-sequentie geeft een zekere evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contouren van het onderzoeksterrein gedurende de laatste decennia. Van de totale 2447 m² van het onderzoeksterrein is thans ca. 1100 m² bebouwd. Deze bebouwing concentreert zich voornamelijk in het zuidelijk deel van het onderzoeksterrein, langsheen de Gasthuisstraat. Centraal is de Hiphoeksbeek overwelfd (zie 1.2.5.)

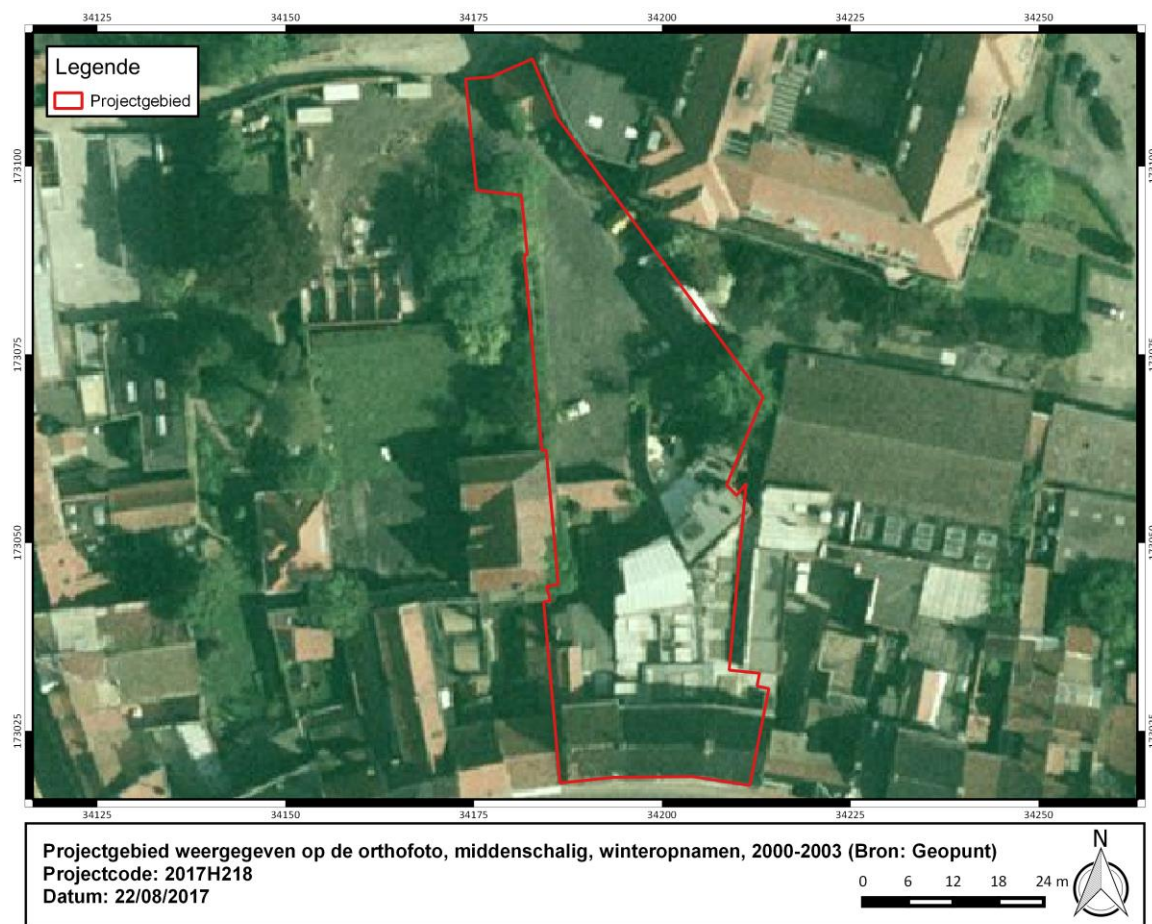
Ter hoogte van de niet-bebouwde zone is verharding waar te nemen. In het oostelijk deel van het plangebied is reeds een kelder aangelegd die reikt tot de geplande onderkelderingen binnen deze bouwaanvraag.

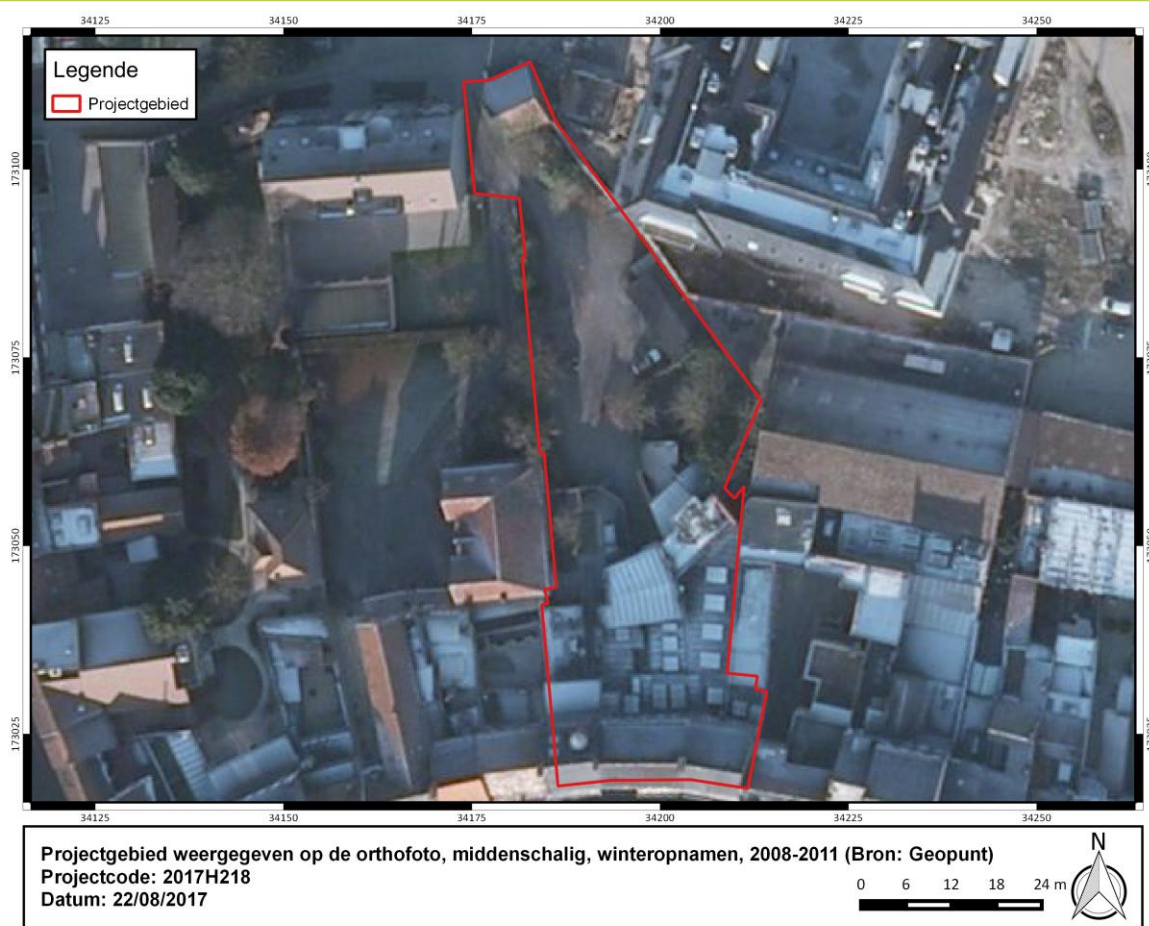
Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt)

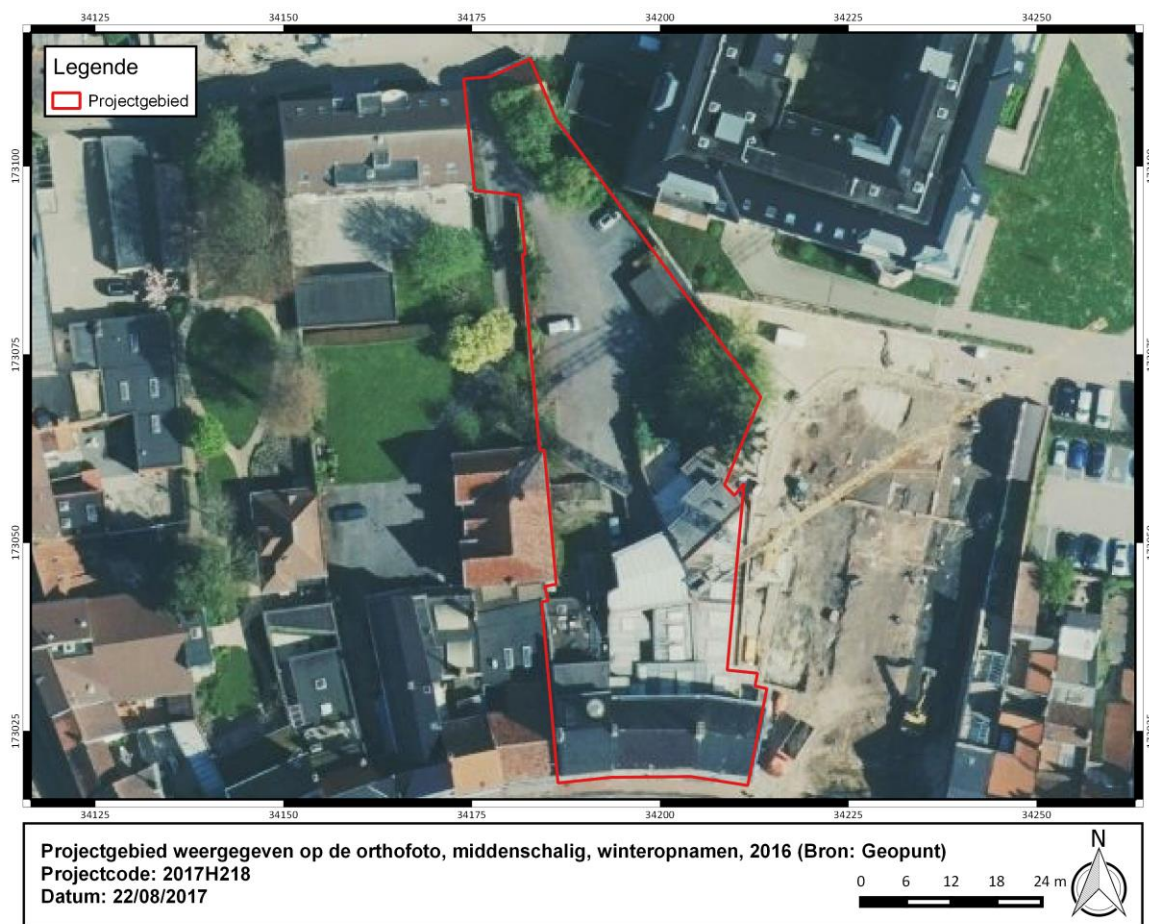
Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt)

Figuur 31: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt)

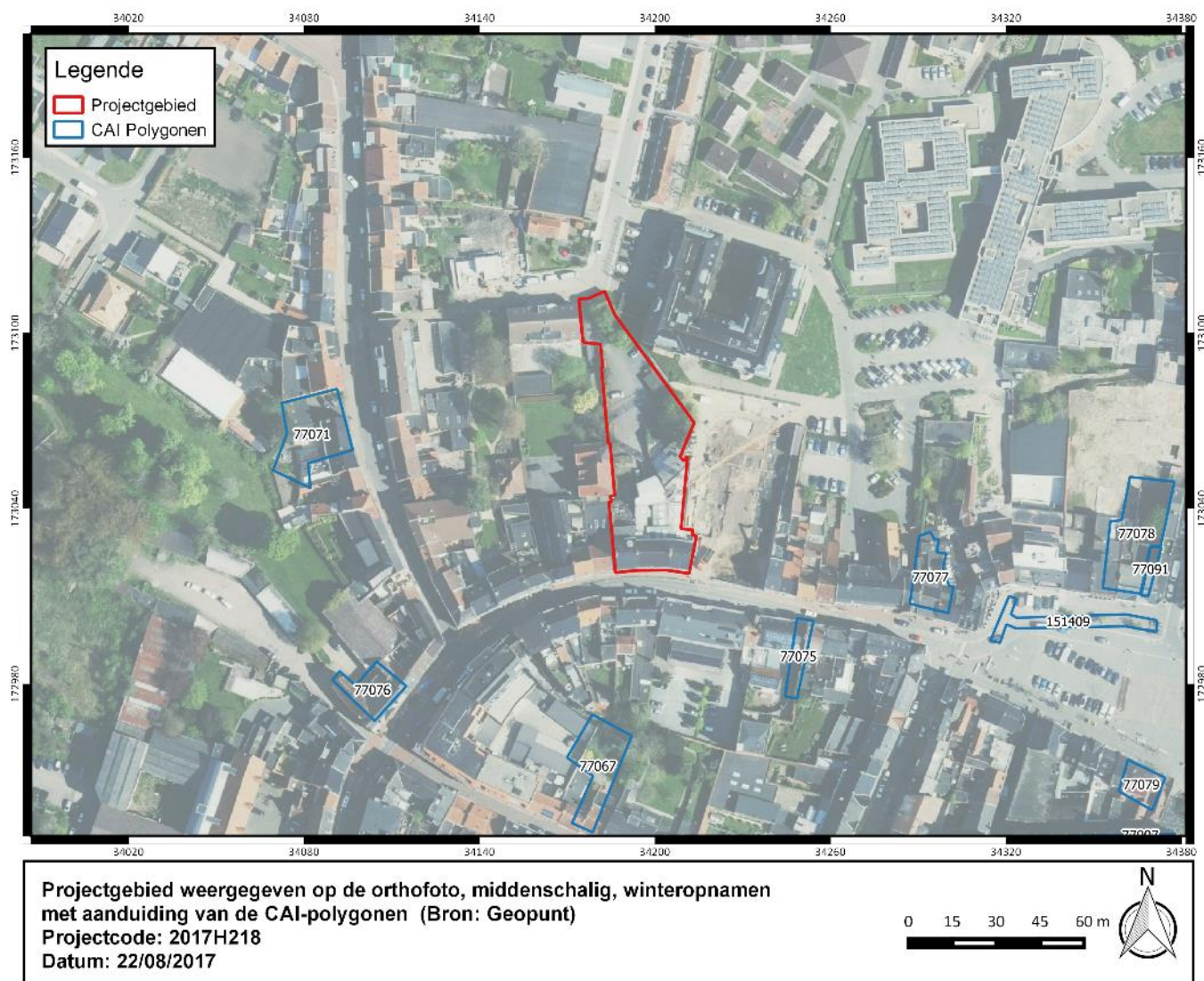
Figuur 32: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt)

Figuur 33: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)

1.3.3.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden

Voor het onderzoeksgebied werden in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) van Onroerend Erfgoed in de nabije omgeving volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld:

Figuur 34: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 met aanduiding van de CAI-polygonen (Bron: Geopunt)

Tabel 3: Overzicht van de aanwezige CAI.

CAI nummer	Omschrijving
77067	Onbepaald; NK: 15 meter Late middeleeuwen: fragmentaire braadpan, rode scherv, bruin loodglazuur op buiten- en binnenzijde, schenklip Bron: Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.
77071	Toevalsvondst (1974); NK: 15 meter Late middeleeuwen: drie vloertegels (aardewerk, rode scherv), met een geometrische voorstelling; een vloertegel (aardewerk, rode scherv) met mensenhoofd (uniek in Vlaanderen, motief dat vooral in Artesië voorkomt) 17de eeuw: kamerpot met oor, rode scherv, loodglazuur op binnen- en buitenzijde Bron: Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.
77075	Onbepaald; NK: 15 meter Late middeleeuwen: afvoerbuiss in aardewerk Bron: Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.
77076	Toevalsvondst (1939); NK: 15 meter Onbepaald: ronde bodem van een mortier in natuursteen Bron: Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.
77077	Toevalsvondst (1948); NK: 15 meter Late middeleeuwen: kan, rode scherv, strooiselglazuur; kan, rode scherv, ongeglazuurd Bron: Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.
77078	Opgraving (1984); NK: 15 meter Vroege middeleeuwen: Scherven van het Paffrath-type (vroegmiddeleeuws) Late middeleeuwen: resten van een brand: verbrand huttenleem met sporen van gekapt stro en vlechthout, door hitte vervormde daktegels en gesinteld gebruiksaardewerk

CAI nummer	Omschrijving
	Middeleeuwen: groot exemplaar van een vuurtest, rode scherf; kleine grape, rode scherf, hoogglanzend loodglazuur op binnen- en buitenzijde; fragmentaire bovenkant van een kookgrape, rode scherf, loodglazuur op binnenzijde; fragmentaire kookpot met steel; fragment van bovenkant van een grote grape; fragment van een schotel; hengselpot; halsfragment van een kruik met ooraanzet (steengoed Raeren); buikfragment van een kruik (steengoed Raeren) - parfumsflesje, wit glas, versierd met getorste ribben - schaaltje (tin, gegoten); kommetje (geel koper, geslagen en gesneden), kookketel (geel koper, geslagen en gesneden) 16de eeuw: waterput - 1 m diameter, samengesteld uit gele bakstenen en aangetroffen op een diepte van ca 1,70 tot 2,90 m. In de put werd aardewerk, glas en metaal gevonden (het gaat om luxe-producten). – tafelwaar, glas en metaal in de waterput Bron: Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.
77079	Onbepaald; NK: 15 meter 16de eeuw: metaal – fragment van een dolk (ijzer, gesmeed) Bron: Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.
77091	Onbepaald; NK: 15 meter 17de eeuw: kruik (steengoed, Raeren)
151409	Opgraving (2010); NK: 15 meter Steentijd: greppel/gracht van ca. 75cm breed waarin 2 silexvondsten werden gedaan (mog. Één laatneolithische schrabber) Romeinse tijd: één scherf terra sigillata Volle middeleeuwen: - paalsporen en kuilen, waarbij een viertal clusters van sporen te onderscheiden zijn. Deze zouden deel kunnen uitmaken van een rechthoekige structuur (resten van houten woningen), deze stonden naast een weg met twee afwateringsgrachten - afvalkuilen - enkele grote kuilen die mogelijk wijzen op artisanale activiteit - een brede, waarschijnlijk natuurlijke, beek voor afwatering, maar kan ook een verdedigingsfunctie gehad hebben met heel veel materiaal uit het einde van de 13de eeuw (scherven, munten, dobbelstenen, leer, schop, lanspunt) 16de eeuw: aantal scherven die in de 16de eeuw kunnen geplaatst worden Nieuwe tijd: sporen van een afgebroken gebouwblok (kelders, vloer- en kasseiniveau, funderingen en restanten van pottenbakkersoven)

CAI nummer	Omschrijving
	Bron: Trommelmans R. & Acke B. 2010, Archeologische opgraving Grote Markt Poperinge (prov. West-Vlaanderen). Tussenrapport - september 2010, Rapport 2010/148

Op het aanpalende terrein (ter hoogte van de Gasthuisstraat 15-23) werd in 2016 een opgraving uitgevoerd door BAAC bvba. Daarbij werden verschillende archeologische sporen teruggevonden uit de volle middeleeuwen (12^e - 13^e eeuw), 2^e helft van de 14^e eeuw, 15^e tot 16^e eeuw en de periode tussen de 17^e en 19^e eeuw.

Uit de periode van de 12^e en 13^e eeuw werden voornamelijk sporen aangetroffen die wijzen op de inrichting van het landschap waarbij grachten, mestkuilen en waterkuilen werden aangetroffen. Belangrijke verwezenlijking voor deze periode van de inbedding van de Bommelaarsbeek. De beek werd in de loop der tijd in 3 fasen versmald, waardoor ze dichterbij de huidige loop van de beek kwam te liggen. De inbedding van de beek gebeurde door het plaatsen van houten beschoeiingen waarin 3 fasen te herkennen zijn. De beschoeiing bestond uit ingeheide vierkante balken met daartussen dwarsbalken. In de 13e en 14e eeuw werd het terrein voor het eerst systematisch gedraineerd, zichtbaar door verschillende greppels met een noord-zuid of oost-west oriëntatie, waarbij er 2 gebruiksfasen konden herkend worden. Bij één van deze greppels werd mogelijk een restant van een kadeconstructie aangetroffen en ook aan enkele van de oevers werden houten resten aangetroffen. Nog uit deze periode werden heel wat mestkuilen blootgelegd, ze werden herkend aan de hand van een erg humeuze donkere vulling met veel organisch materiaal. Ook enkele van deze kuilen hadden een houten beschoeiing. Tijdens deze periode werden ook 2 waterkuilen uitgegraven, deze moeten gezien worden in relatie met het greppelsysteem. Ook werden restanten aangetroffen van 2 poelen. Aan de zuidelijke grens van het onderzoeksterrein werd tevens een veldoven teruggevonden. Omwille van het ontbreken van een stookkuil of ovenkamer kon de exacte functie van deze oven niet achterhaald worden.

Uit de periode van de late 13^e tot het begin van de 14^e eeuw werden een drietal tonwaterputten teruggevonden. Het is duidelijk dat het terrein in de periode van de late 12^e tot 14^e eeuw systematisch in gebruik werd genomen. Omwille van de vrij drassige omstandigheden werd het terrein opgehoogd en er werden verschillende structurele ingrepen uitgevoerd in functie van de waterhuishouding van het terrein. Ook is duidelijk dat het onderzoeksgebied opgenomen werd in het stedelijke Poperinge van toen. Hierbij vormen de tonwaterputten, waterkuilen, mestkuilen en de veldoven duidelijke aanwijzingen. Duidelijke bewoningssporen zijn er uit deze periode echter nog niet aangetroffen, dit gebeurde pas in de tweede helft van de 14^e eeuw. Aanvankelijk concentreerde deze bebouwing zich voornamelijk in het zuidelijk deel van het onderzoeksterrein en dit was duidelijk op de voorloper van de huidige Gasthuisstraat gericht. Deze oudste resten hebben echter zwaar te lijden gehad onder verschillende recente bouwactiviteiten waardoor deze zeer fragmentarisch zijn bewaard. Toch zijn er duidelijk 2 bouwfasen uit deze periode te herkennen. Er werd een lang en smal gebouw aangetroffen in het zuidoostelijke deel van het onderzoeksterrein, hiervan zijn enkel de funderingen uit onregelmatige ijzerzandsteen bewaard. Opgaand muurwerk was echter niet meer bewaard. Nog in het zuidelijk en westelijk deel van het onderzoeksgebied werden enkele funderingen uit deze periode vrijgelegd. Tijdens de tweede bouwfase gebeurden er niet veel ingrijpende veranderingen. Het gaat voornamelijk om aanpassingen aan de reeds bestaande gebouwen. Ook uit deze periode werd een tonwaterput en een soort van afvalkuil aangetroffen. Net zoals in de voorgaande fase werd ook in deze periode gewerkt aan de waterhuishouding. Er werd een oud gootsysteem aangesneden dat vrij slecht bewaard was. Samen met het ontstaan van de eerste bebouwing werd ook een ambachtelijke zone opgericht. Deze zone bestond uit minstens 7 ovens, deze waren echter niet gelijktijdig in gebruik. Ook deze zijn echter zwaar verstoord door de recentere bouwactiviteiten. 5 van deze ovens waren sleutelgatvormig. De functie van de ovens kan echter niet achterhaald worden. Tijdens deze fase werd de Bommelaarsbeek definitief ingebed en tot de noordelijke rand van het onderzoeksterrein

teruggedrongen. Tijdens deze periode ging dit deel van de stad definitief deel uitmaken van het urbane Poperinge.

Deze bewoning en bebouwing werd verder ontwikkeld tijdens de 15^e tot 16^e eeuw. Zo werden de restanten van een gootsysteem en 2 afvalkuilen aangesneden. De artisanale zone werd verder ontwikkeld. Zo werden er restanten van 2 ovencomplexen vrijgelegd. Het noordoostelijke complex bestond uit minstens 5 ronde en sleutelgatvormige ovens. Net ten zuiden hiervan werd een tweede complex aangesneden, deze waren echter zeer slecht bewaard. Historische gegevens wijzen op de aanwezigheid van een zoutziederij binnen het onderzoeksterrein, vermoedelijk moeten de ovens in deze context gezien worden. Tijdens deze periode wordt het onderzoeksgebied gekenmerkt door stabiliteit en continuïteit. De ambachtelijke zone werd verder ontwikkeld en de bebouwing wordt ook stelselmatig verder ontwikkeld, waarbij vooral de uitbouw van een gootsysteem opvalt.

In de Nieuwe Tijd werd het terrein zeer intens bebouwd, waarbij 3 fasen konden worden herkend. Een eerste fase bestond uit bebouwing langs de Bommelaarsbeek en Gasthuisstraat, in het uiterste noorden en zuiden van het onderzoeksterrein. Cartografische bronnen tonen aan dat de bebouwing teruggaat tot ten minste de 2^e helft van de 18^e eeuw. Ook hier zijn de meeste sporen en structuren zwaar verstoord door de latere bouwwerken op het terrein, voornamelijk de bebouwing aan de Bommelaarsbeek kende een zeer slechte bewaringsstoestand. Een tweede bouwphase kan tussen de late 18^e en 19^e eeuw gedateerd worden. In deze fase werd vooral het centrale deel van het onderzoeksterrein onder handen genomen, waarbij een langwerpige smal gebouw werd opgericht waarbij er op de binnenkoer een tonwaterput werd aangetroffen. Aan de noordelijke zijde van het onderzoeksgebied werd de bebouwing ook heringericht, waarbij een groot gebouw werd opgetrokken dat de voorgaande bebouwing aan de Bommelaarsbeek zo goed als volledig vernietigde (hierbij werden ook de ovenzones verstoord). In de 3^e fase werd het centrale gebouw uit de 2^e fase uitgebreid, het gebouw deed dienst als fabriek.²

Ter hoogte van de Gasthuisstraat 40-42 werd eveneens door BAAC Vlaanderen bvba in 2012 een prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd waarbij een oppervlakte van 570m² werd onderzocht. Hierbij werden verspreid over het terrein 3 proefputten gegraven waarbij resten werden aangetroffen uit de volle middeleeuwen, late middeleeuwen en de Nieuwe Tijd. Uit de volle middeleeuwen betreft het een greppel die vermoedelijk een oude perceelsindeling aanwijst, een waterput en een kuil. Uit de late middeleeuwen werden sporen aangetroffen die mogelijk teruggaan op een huist uit deze periode. Uit de laatste periode, de Nieuwe Tijd, zijn er verschillende sporen aangetroffen. Het terrein werd snel volgebouwd tijdens deze periode, ook werden er twee waterputten aangetroffen.³

1.4 Synthese

Aanleiding van het bureauonderzoek met betrekking tot het projectgebied Poperinge Gasthuisstraat vormt de geplande realisatie van een woon- en winkelcomplex. Deze werkzaamheden kunnen een bedreiging vormen voor het eventueel bewaarde ondergrondse erfgoed.

Naar aanleiding van de geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag binnen een vastgestelde archeologische zone, waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300m² of meer bedraagt, werd een archeologienota opgemaakt. Op basis van dit bureauonderzoek werd nagegaan of een verder archeologisch traject met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of er een (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

² Demoen & Vandenborre 2017: 36-125.

³ Janssens, Demoen, Krekelbergh en Vanden Borre, 2012: 49-50.

Uit het bodemkundig/landschappelijk onderzoek blijkt dat het bodemtype van kunstmatige aard is, wat niet verwonderlijk is gezien de verstedelijkte context. Binnen het plangebied bevindt zich een overwelfde beek, de Hiphoekebeek, die in verbinding staat met de Poperingevaart die in de 14^e eeuw verschillende ingrepen onderging om bevaarbaar te worden. Deze overwelfing blijft ook onveranderd in de nieuwe geplande werken.

De Centraal Archeologische Inventaris duidt in de onmiddellijke omgeving van het plangebied ook verschillende vindplaatsen aan. Opgravingen tonen ook aan dat het gebied reeds intensief in gebruik was vanaf de ijzertijd. Ter hoogte van de Casselstraat en Gasthuisstraat werd tevens een verhard wegtracé aangetroffen dat vermoedelijk teruggaat op de weg tussen Aardenburg en Cassel uit de Romeinse periode. Vermoedelijk moet de oudste stadskern gesitueerd worden in de driehoek van de Bommelaarsbeek, Vleterbeek en de Hondstraat. Hierbinnen valt het projectgebied. Opgravingen uitgevoerd binnen deze driehoek (zoals bijvoorbeeld op de Grote Markt, de Gasthuisstraat zelf en de Veurnestraat tonen verschillende artisanale activiteiten aan die vaak teruggaan tot de volle middeleeuwen. Op de terreinen ten noorden van het projectgebied werd in het verleden reeds een opgraving uitgevoerd waarbij resten gevonden werden van leerlooiersactiviteiten. Dergelijke resten werden eveneens al aangetroffen in de nabije Veurnestraat, tijdens opgravingen uit 2013 werden 2 leerlooierijen teruggevonden. Nog werden verschillende ovens gevonden vlakbij de beekbedding, het gaat vermoedelijk om brouwersovens. Ook werden er sporen gevonden van kadeactiviteit aan de Bommelaarsbeek. Er werden eveneens bewoningssporen aangetroffen in de vorm van huizen uit ijzerzandsteen en verschillende waterputten en afvalkuilen.

Ook op de naburige Grote Markt werden verschillende kuilen gevonden die wijzen op artisanale activiteiten, naast restanten van houten woningen, een weg met 2 afwateringsgrachten en restanten van een vermoedelijke natuurlijke beek. Op de hoek van de Grote Markt en de Veurnestraat werd een klein vooronderzoek uitgevoerd waarbij voornamelijk restanten van bewoning werden aangetroffen.

Belangrijker voor deze studie is de opgraving uitgevoerd door archeologen van BAAC Vlaanderen bvba in 2016 net naast het projectgebied. Hierbij werden verschillende resten aangesneden die teruggaan tot de 12^e eeuw. Op basis van de opgravingsresultaten is duidelijk dat de archeologische resten zich heel dicht onder het huidige oppervlak bevinden.

1.4.1.1 Interpretatie van aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed

Bovenstaand bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet aantonen. Hiertoe is extra onderzoek, in de vorm van vervolgonderzoek noodzakelijk. Op basis van de verkregen informatie uit dit bureauonderzoek is duidelijk dat het plangebied zich binnen de oudste kern van de stad Poperinge bevindt, haar ligging aan de Gasthuisstraat toont de mogelijke aanwezigheid van archeologisch erfgoed aan.

Op basis van het bestudeerde kaartmateriaal is duidelijk dat het terrein in het verleden bebouwing heeft gekend en dit is ook zo tot op heden, zeker voor wat het zuidelijke deel van het plangebied betreft.

De gestelde onderzoeksvragen aan het begin van deze nota (cfr. *supra*) kunnen na het uitvoeren van dit bureauonderzoek nog niet beantwoord worden. Hiertoe is verder onderzoek noodzakelijk.

Deel 2: Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

Demoen D. & Vandenborre J. 2017. Evaluatie archeologische opgraving Poperinge Gasthuisstraat 15-23. Gent.

Janssens, N., Demoen D., Krekelbergh N. en Vanden Borre J., 2012. Archeologische prospectie met ingreep in de bodem in Poperinge, Gasthuisstraat 40-42. Gent.

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

Deel 3: Bijlagen

Projectcode	2017H218
Onderwerp	Poperinge Gasthuisstraat
Plannummer	1
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	22/08/2017

Plannummer	2
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	22/08/2017

Plannummer	3
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Ontworpen toestand andere fase project
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	4
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Zonering geplande werken
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	22/08/2017

Plannummer	5
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Dwarsdoorsnede
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	6
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Contour ondergrondse parking
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	7
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	3D-schets geplande ontwikkeling
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	8
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Inplantingsplan
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2016

Plannummer	9
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Noordelijk gebouw gelijkvloers
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	10
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Langsgevel noordelijk gebouw
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	11
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Zuidelijk zicht noordelijk gebouw
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	12
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Langsgevel zuidelijk gebouw
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	13
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Funderingsplan gebouw zuid
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	14
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Funderingsplan centraal gebouw
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	15
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2016

Plannummer	16
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Traditionele Landschappenkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	22/08/2017

Plannummer	17
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Tertiair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	22/08/2017

Plannummer	18
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Quartaire Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	22/08/2017

Plannummer	19
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	22/08/2017

Plannummer	20
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Potentiële bodemerosiekaart per perceel
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2017

Plannummer	21
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	18/12/2017

Plannummer	22
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Hoogteverloop
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	18/12/2017

Plannummer	23
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Waterlopen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	18/12/2017

Plannummer	24
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Deventer
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Ca. 1555-1565

Plannummer	25
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ferraris
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1771-1777

Plannummer	26
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Ca. 1840

Plannummer	27
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Poppkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1842-1879

Plannummer	28
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Loopgravenkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Maart 1917

Plannummer	29
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1971

Plannummer	30
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1979-1990

Plannummer	31
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2000-2003

Plannummer	32
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2008-2011

Plannummer	33
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2016

Plannummer	34
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	CAI
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	22/08/2017

Plannummer	35
Type plan	
Onderwerp plan	
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	

Plannummer	36
Type plan	
Onderwerp plan	
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	

Plannummer	37
Type plan	
Onderwerp plan	
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	

Plannummer	38
Type plan	
Onderwerp plan	
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	

Plannummer	39
Type plan	
Onderwerp plan	
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	

Plannummer	40
Type plan	
Onderwerp plan	
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	